

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO
ODDELEK ZA SLAVISTIKO

KLARA VRTAČ

**Slovenski prevodi ruske literature v slovenskih literarnih
časopisih do 1. svetovne vojne
(1850-1915)**

Diplomsko delo

Mentorja:

doc. dr. Aleksander Bjelčevič,

doc. dr. Blaž Podlesnik

Dvopredmetni univerzitetni študijski program: slovenski jezik in književnost

Dvopredmetni univerzitetni študijski program: ruski jezik in književnost

Ljubljana, 2016

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Ljubljana, 5. julija 2016

Klara Vrtač
(lastnoročni podpis)

POVZETEK

Diplomska naloga *Slovenski prevodi ruske literature v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne* zajema obdobje od izdaje prvega slovenskega literarnega časopisa leta 1850 do leta 1915. V prvem delu diplomske naloge je bila opravljena analiza vseh slovenskih prevodov ruskih literarnih tekstov, ki so bili objavljeni v 17 slovenskih literarnih časopisih. Najprej je podana splošna analiza, nato pa še analiza slovenskih prevodov v izbranih časopisih. V drugem delu so predstavljeni literarnoteoretični in literarnozgodovinski sestavki o ruski literaturi, ki so razporejeni kronološko, glede na obdobja v razvoju ruske književnosti. Na podlagi obravnavanih tekstov je mogoče osvetliti kulturne in literarne rusko-slovenske stike v izbranem obdobju. Pričujoče diplomsko delo s pomočjo analiziranih tekstov obravnava tudi vpliv literature na širše družbeno-politično dogajanje in obratno, vpliv družbeno-političnega dogajanja na izbor posameznih tekstov.

Ključne besede: Ruska književnost, slovenska književnost, literarni časopisi, prevod

SUMMARY

The diploma thesis *Slovenian translations of Russian literature in Slovenian literary newspapers before World War 1* investigates the time frame from the initial publication of the first Slovenian literary newspaper in 1850 to the year 1915. Firstly, an analysis of all Slovenian translations of Russian literary texts published in all 17 Slovenian literary newspapers is performed. Secondly literary-theoretical and literary-historical compositions regarding Russian literature are presented in a chronological order, following the evolution of Russian literature. From this exploration stemming insight, sheds a light onto cultural and literary Russian-Slovenian relations in the selected era. Furthermore, through analysis the presented thesis discusses the influence of literature on a broader socially-political events and vice versa, the influence of socially-political events on the selection of individual texts.

Key words: Russian literature, Slovenian literature, literary newspaper, translation

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	3
2 PREGLED SLOVENSКИH PREVODOV RUSKIH LEPOSLOVNIH BESEDIL, OBJAVLJENIH V SLOVENSКИ PERIODIKI MED LETOMA 1850 IN 1915	4
2.1 SPLOŠNA ANALIZA SLOVENSКИH PREVODOV RUSKIH LEPOSLOVNIH DEL V SLOVENSКИ PERIODIKI	12
2.2 MOTIVNO-TEMATSKA ANALIZA PREVODOV RUSKEGA LEPOSLOVJA PO POSAMEZNIH SLOVENSКИH LITERARNIH ČASOPISIH	17
2.2.1 Slovenska čbela (SČB)	18
2.2.2 Slovenska bčela (SBČ)	18
2.2.3 Glasnik slovenskega slovstva (GSS)	19
2.2.4 Slovenski glasnik (SGL)	19
2.2.5 Besednik (BES)	21
2.2.6 Zora (ZOR)	22
2.2.7 Kres (KRE)	22
2.2.8 Ljubljanski zvon (LZV)	23
2.2.9 Slovan (SLO)	24
2.2.10 Slovanski svet (SSV)	24
2.2.11 Dom in svet (DIS)	26
2.2.12 Slovenka (SKA)	27
2.2.13 Naši zapiski (NZA)	28
2.2.14 Domači prijatelj (DPR)	28
2.2.15 Zvon	29
3 ANALIZA LITERARNOTEORETIČNIH IN LITERARNOZGODOVINSKIH TEKSTOV O RUSKI LITERATURI, NAVEZAVA NA NABOR PREVODOV RUSKIH LITERARNIH DEL IN NJIHOV POMEN V SLOVENSКИ LITERATURI OBRAVNAVANEGA OBDOBJA (2. POLOVICA 19. STOLETJA IN ZAČETEK 20. STOLETJA)	30
3.1 STARORUSKA KNJIŽEVNOST	30
3.2 NOVEJŠA RUSKA KNJIŽEVNOST	32
3.2.1 Ruska književnost v 18. stoletju	32
3.2.2 Ruska književnost v 19. stoletju	34
3.2.2.1 Prva polovica 19. stoletja	34
3.2.2.2 Druga polovica 19. stoletja	42
3.2.2.3 Na prehodu iz 19. v 20. stoletje	47
SKLEP	51

POVZETEK (PE3IOME).....	53
LITERATURA.....	56

KAZALO TABEL IN GRAFOV

Tabela 1: Pregled objav slovenskih prevodov ruskih leposlovnih besedil v slovenski periodiki do 1. svetovne vojne	5
Graf 1: Število slovenskih prevodov ruskih literarnih del v posameznih literarnih časopisih, ki so v slovenskem jeziku izhajali do 1. svetovne vojne	13
Graf 2: Število slovenskih prevodov ruskih literarnih del glede na leto izida	14
Graf 3: Delež slovenskih prevodov lirskih, epskih in dramskih tekstov iz ruske literature glede na leto izida	15

1 UVOD

V prvem delu diplomske naloge sem se ukvarjala s pregledovanjem literarnih časopisov, ki so v slovenskem jeziku izhajali do leta 1915, t. j. do 1. svetovne vojne. Vsi časopisi so na voljo na spletni strani www.dlib.si. Pregledala sem vse številke 17 različnih publikacij in iskala prevode literarnih del avtorjev, ki so ustvarjali v ruskem jeziku, v slovenščino. Poleg leposlovnih so se v tem obdobju pojavljali tudi prevodi metaliterarnih del, vendar sem se zaradi obsežnosti gradiva osredotočila le na prvo skupino besedil, prav tako spodnja razpredelnica ne zajema književnih del, ki so se v reviji *Slovenski glasnik*, *Besednik* in *Slovanski svet* tiskala samo v izvirniku (v ruskem jeziku in cirilici).

V drugem delu sem se osredotočila na literarnoteoretične in literarnozgodovinske tekste o ruski književnosti, ki so izhajali v slovenskih literarnih časopisih, da bi osvetlila odnose med rusko in slovensko književnostjo v obravnavanem obdobju. Želela sem predstaviti zanimanje slovenskih književnikov za sočasno literarno ustvarjanje v Rusiji, saj je imela ruska književnost velik vpliv tudi na razvoj slovenske literature. Zanimanje za rusko literaturo in kulturo je raslo iz družbeno-političnih potreb slovenskega naroda, da se umesti v širše slovansko okolje, literatura kot nosilka nacionalno zavednih idej pa je predstavljala idealen medij za širjenje narodne zavesti.

Z raziskavo, ki sem jo izvedla, želim doseči jasen periodizacijski pregled rusko-slovenskih literarnih odnosov v obdobju med izdajo prvega slovenskega literarnega časopisa leta 1850 in 1. svetovno vojno, kot se kažejo v sočasnem slovenskem časopisju. Ruski literarni vplivi so bili za slovenski narod izredno pomembni, ne samo v smislu stilno-formalnih smernic, ampak tudi v smislu prenosa in oblikovanja vodilnih družbeno-političnih idej tistega časa.

2 PREGLED SLOVENSKIH PREVODOV RUSKIH LEPOSLOVNIH BESEDIL, OBJAVLJENIH V SLOVENSKI PERIODIKI MED LETOMA 1850 IN 1915

Prevode ruske literature sem iskala v literarnih časopisih, ki so v slovenščini izhajali do prve svetovne vojne. Prvi periodični, prvenstveno književni list, je bila *Slovenska čbela* (SČB), ki jo je leta 1850 v Celju osnoval Josip Drobnič, sledijo *Slovenska bčela* (1850-53, SBČ), *Glasnik slovenskega slovstva* (1854, GSS), *Slovenski glasnik* (1858-68, SGL), *Besednik* (1869-78, BES), *Glasnik* (1869, GLA), *Zvon* (1870, 1876-80, ZVO), *Zora* (1872-78, ZOR), *Kres* (1881-86, KRE), *Ljubljanski zvon* (1881-1941, LZV), *Slovan* (1884-87, SLO), *Slovanski svet* (1888-99, SSV), *Dom in svet* (1888-1944, DIS), *Slovenka* (1897-1902, SKA), *Naši zapiski* (1902-07, 1909-14, NZA), *Slovan* (1902-17, SLO) in *Domači prijatelj* (1904-15, DPR).

Pri klasifikaciji posameznih prevodov sem se opirala na razdelitev, ki jo v knjigi *Literarna teorija* (2001) podaja Janko Kos. Vse prevode sem tako najprej uvrstila v eno izmed treh literarnih nadvrst: lirika, epika ali dramatika, nato pa sem znotraj teh treh kategorij dela razvrstila še glede na vrsto in glede na vsebino besedila.

Spodnja tabela prikazuje posamezne prevode: najprej je naveden naslov prevoda, nato sledijo navedbe avtorja, naslova in leta izida izvirnika, navedbe prevajalca in leta izida prevoda, naslova časopisa, v katerem je bil prevod objavljen, ter klasifikacija obravnavanih besedil glede na književno nadvrsto, v katero jih uvrščamo. Nekateri podatki manjkajo, saj niso bili objavljeni ob samem prevodu, predvsem pa nisem uspela pridobiti informacij o nekaterih izvirnih besedilih.

Tabela 2: Pregled objav slovenskih prevodov ruskih leposlovnih besedil v slovenski periodiki do 1. svetovne vojne

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
1	RAJSKA PTIČICA	narodna	/	J. J. Ulaga	1850	SČB	epika
2	VADIM	V. A. Žukovski (1783-1852)	Вадим (1817) (balada)	B. Janežič	1851	SBC	epika
3	KDO BO VENEC NOSIL?	narodna	/	Štefan	1852	SBC	lirika
4	NEVESTA OČETU VKAZUJE	narodna	/	Štefan	1852	SBC	lirika
5	PESEM JETNIKOVA	narodna	/	Štefan	1853	SBC	lirika
6	KAKO BREZ MILEGA	narodna	/	/	1854	GSS	lirika
7	MLADENEČ	narodna	/	/	1854	GSS	lirika
8	GOLJUFANA	narodna	/	/	1854	GSS	lirika
9	PROGNANI	narodna	/	Fr. Cegnar	1858	SGL	lirika
10	BOG	G. R. Deržavin (1743-1816)	Бог (1784)	Fr. Levstik	1858	SGL	lirika
11	DETETOM	A. S. Homjakov (1804-1860)	К детям (1859)	J. Vesnin (=Ivan Vesel)	1863	SGL	lirika
12	VELIKA GOSPA	V. A. Vonlarlarski (1814-1852)	Большая Барыня (1852)	/	1863	SGL	epika
13	DEMON	M. Ju. Lermontov (1814-1841)	Демон (1829-1839)	J. Vesnin	1864	SGL	lirika
14	PRED SPANJEM	A. S. Homjakov	На сон грядущий (1831)	J. Vesnin	1864	SGL	lirika
15	BAZILIJ BOGUSLAVIČ	narodna	/	/	1864	SGL	epika
16	KAVKAZ	A. S. Puškin (1799 - 1837)	Кавказ (1829)	J. Vesnin	1865	SGL	lirika
17	OGNJENI ZMAJ	narodna (malorus.)	/	J. Severjev	1865	SGL	epika
18	SMRT	M. Ju. Lermontov	Ночь II (Погаснул день!) (1830)	J. Vesnin	1866	SGL	lirika
19	PARNAS	I. A. Krilov (1769-1844)	Парнас (1808)	P.	1868	SGL	epika
20	MODRIŠ	I. A. Krilov	Василек (1823)	P.	1868	SGL	epika
21	ZAPUŠČENA	narodna	/	F. G. (Fran Gestrin)	1870	BES	lirika
22	PONOČNI RAZGOVOR	narodna	/	F. G.	1870	BES	lirika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
23	HUDIC I CIGAN	narodna	/	A.	1870	BES	epika
24	ZIMA NA RUSKEM	narodna	/	J. Severjev	1871	BES	epika
25	DOMAČI PRIHRANEK	/	/	L. G. Podgoričan	1872	BES	epika
26	KIJEVSKI ŠKOLACI	N. V. Gogolj (1809-1852)	Вий (1835)	L. G. Podgoričan	1872	BES	epika
27	POTOVANJE V POŠTNEM VOZU	A. Pogorelski (A. A. Perovski, 1787-1836)	Путешествие в дилижансе(1828) (zb. Двойник, или Мои вечера в Малороссии)	L. G. Podgoričan (=Lavoslav Gorenjec)	1872	BES	epika
28	UMORIVEC	Bogoljubec	/	Rostislav	1872	BES	epika
29	LHOV	I. S. Turgenjev (1818-1883)	Льгов (zb. Lovčevi zapiski, 1847-1851)	L. G. Podgoričan	1873	BES	epika
30	POPEVAČA	I. S. Turgenjev	Певцы (zb. Lovčevi zapiski, 1847-1851)	L. G. Podgoričan	1873	BES	epika
31	ZALJUBLJENI HUDIČ	narodna (ukrajinska)	/	/	1874	BES	epika
32	ČAROVNICA	narodna	/	Ant. Bezenšek	1875	BES	epika
33	NESREČNICA	M. Vovčak (M. A. Vilinska) (1833-1907)	Невольница (1861)	Ivan Naglič	1877	BES	epika
34	CRNA MEGLA	A. S. Puškin	Туча (1835)	Ivan Vesel (Vesnin)	1873	ZOR	lirika
35	KROKARJA	A. S. Puškin	Ворон к ворону летит (1828)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
36	KOZAŠKA ZAZIBALKKA	M. Ju. Lermontov	Казачья колыбельная песня (1838)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
37	MOLITEV	M. Ju. Lermontov	Молитва (Не обвиняй меня, всесильный) (1829)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
38	SMRT	M. Ju. Lermontov	Ночь II (Погаснул день! – и тьма ночная своды) (1830)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
39	SOSEDA	M. Ju. Lermontov	Соседка (1840)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
40	ISOLA BELLA	A. S. Homjakov	Изола Белла (1826)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
41	PROŠNJA	A. S. Homjakov	Просьба (1828/1831)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
42	ZIMSKI VEČER	A. S. Puškin	Зимний вечер (1825)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika
43	BESI	A. S. Puškin	Бесы (1830)	Ivan Vesel	1873	ZOR	lirika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
44.	PREROJENJE	A. S. Puškin	Возрождение (1819)	Š.	1874	ZOR	lirika
45.	VOZ ŽIVLJENJA	A. S. Puškin	Телега жизни (1823)	Š.	1874	ZOR	lirika
46.	KOLJUČAJA ROZA	/	/	Jos. Vovkov	1874	ZOR	epika
47.	CRNI ZAVOJ	A. S. Puškin	Черная шаль (1820)	Lukavečki	1877	ZOR	lirika
48.	URA	I. S. Turgenjev	Часы (1876)	Ivan Naglič	1877	ZOR	epika
49.	PESEN ZMAGONOS-NE LJUBEZNI	I. S. Turgenjev	Песнь торжествующей любви (1881)	A. Hudovernik	1882	KRE	epika
50.	BOGATINA	I. S. Turgenjev	Два богача (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	KRE	epika
51.	GOSTOVANJE PRI NAJVIŠJEM BITJI	I. S. Turgenjev	Пир у верховного существа (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	KRE	epika
52.	MARICA	I. S. Turgenjev	Маша (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	KRE	epika
53.	PROSJAK	I. S. Turgenjev	Нищий (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	KRE	epika
54.	STARI DŽULDAŠ IN NJEGA SIN MAMET	N. N. Karazin (1842-1908)	Ак-Томак (Очерк нравов Центральной Азии) (1874)	Fr. Jos. Remec	1885	KRE	epika
55.	DVA VRANA	A. S. Puškin	Ворон к ворону летит (1828)	Kaloper	1883	LZV	lirika
56.	STARKA	I. S. Turgenjev	Старуха (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	LZV	epika
57.	ROŽA	I. S. Turgenjev	Роза (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	LZV	epika
58.	RUSKI JEZIK	I. S. Turgenjev	Русский язык (zb. Senilia, 1878-1882)	A. Hudovernik	1883	LZV	epika
59.	SMRT KNEZA OLEGA	narodna	/	A. Zdenčan (=F. Kralj)	1895	LZV	lirika
60.	MEDVED	A. P. Čehov (1860-1904)	Медведь (1888)	Peter Miklavc - Podravski	1901	LZV	dram.
61.	SNUBAČ	A. P. Čehov	Предложение (1888)	Peter Miklavc - Podravski	1901	LZV	dram.
62.	LABODNICA	A. P. Čehov	Лебединая песня (Калхас) (1886)	Peter Miklavc - Podravski	1901	LZV	dram.
63.	DAMA S PSIČKOM	A. P. Čehov	Дама с собачкой (1899)	Ivan Prijatelj	1901	LZV	epika
64.	ŠESTINDVA-JSET IN ENA	M. Gorki (1868-1936)	Двадцать шесть и одна (1899)	Ivan Prijatelj	1901	LZV	epika
65.	JADRO	M. Ju. Lermontov	Парус (1831)	I. K.	1885	SLO	lirika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
66	ANGEL	M. Ju. Lermontov	Ангел (1831)	I. K.	1885	SLO	lirika
67	PESEM O CARJU IVANU VASILJEVIČU, MLADEMU OPRIČNIKU IN POGUMNEMU KUPCU KALAŠNIK-OVU	M. Ju. Lermontov	Песня про царя Ивана Васильевича, молодого опричника и удалого купца Калашникова (1837)	Josip Kržišnik	1885	SLO	lirika
68	TUJKI	A. S. Homjakov	Иностранка (1832)	Č.	1885	SLO	lirika
69	Ako v sebi razmišljam	narodna	/	Josip Kržišnik	1886	SLO	lirika
70	JUNAK	narodna	/	Josip Kržišnik	1886	SLO	lirika
71	Veter veje, veter bujen	narodna	/	Josip Kržišnik	1886	SLO	lirika
72	GOLOBICA	narodna (malorus.)	/	/	1886	SLO	lirika
73	GOVORICA	narodna (malorus.)	/	/	1886	SLO	lirika
74	KOZAK	narodna (malorus.)	/	/	1886	SLO	lirika
75	TIHO PRISTANIŠČE	/	/	Mihajlovič (=Vladimir Levstik)	1886	SLO	lirika
76	SEN	M. Ju. Lermontov	Сон (1841)	F. G.	1886	SLO	lirika
77	Preživel svoja kopnenja	A. S. Puškin	Я пережил свои желанья (1821)	F. G.	1886	SLO	lirika
78	LOCITEV VOJAKA	K. A. Bjelilovskij (1859-1938)	/	Mihajlovič	1886	SLO	lirika
79	Kar mnite vi	F. I. Tjutčev (1803-1873)	Не то, что мните вы, природа (1836)	Fr. Gestrin	1886	SLO	lirika
80	DVA VRANA (Шотландская песня)	A. S. Puškin	Ворон к ворону летит (1828)	Lamurskij (=Matej Andrejevič Ternovec)	1892	SSV	lirika
81	RUSALKA	A. S. Puškin	Русалка (1819)	Lamurskij	1892	SSV	lirika
82	ČERKESKA PESEM	A. S. Puškin	Черкесская песня (1823)	Lamurskij	1892	SSV	lirika
83	KAVKAŠKI UJETNIK (od.)	A. S. Puškin	Кавказский пленник (1821)	Lamurskij	1892	SSV	lirika
84	BOGATINA	I. S. Turgenev	Два богача (zb. Senilia, 1878-1882)	Lamurskij	1892	SSV	epika
85	KORESPONDENT	I. S. Turgenev	Корреспондент (zb. Senilia)	Lamurskij	1892	SSV	epika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
86	STAREC	I. S. Turgenjev	Старик (zb. Senilia)	Lamurskij	1892	SSV	epika
87	CERKEV	/	Церковь	Lamurskij	1892	SSV	epika
88	OLTAR ZA ŽRTEV	/	Алтарь для жертвы	Lamurskij	1892	SSV	epika
89	VOJAKI IZMAJLOVSK EGA POLKA	N. Ja. Danilevskij (1822-1885)	Солдаты Измайловскага полка	Lamurskij	1892	SSV	epika
90	ANGELJ	M. Ju. Lermontov	Ангел (1831)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
91	DOSADNO, OTOŽNO JE	M. Ju. Lermontov	И скучно и грустно (1840)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
92	DOMOVINA	M. Ju. Lermontov	Родина (1841)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
93	Jaz ne želim, da svet izve	M. Ju. Lermontov	Я не хочу, чтоб свет узнал (1837)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
94	MOLITEV	M. Ju. Lermontov	Молитва (стра-нника) (1837)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
95	OPOROKA	M. Ju. Lermontov	Завещание (1841)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
96	OPRAVIČE-NJE	M. Ju. Lermontov	Оправдание (1841)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
97	OTROKU	M. Ju. Lermontov	Ребенку (1840)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
98	ŽELJA (Желанье)	M. Ju. Lermontov	Отворите мне темницу (1832)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
99	MOLITEV (Молитва)	M. Ju. Lermontov	В минуту жизни трудную (1839)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
100	NA SMRT PUŠKINA	M. Ju. Lermontov	Смерть поэта (1837)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
101	ZAKAJ	M. Ju. Lermontov	Отчего (1840)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
102	SANJE (SEN)	M. Ju. Lermontov	Сон (В полднев-ный жар в доли-не Дагестана) (1841)	Fran Celestin	1893	SSV	lirika
103	ZRNO KAKOR KURJE JAJCE	L. N. Tolstoj	Зерно с куриное яйцо (1886)	S. J. K-j.	1893	SSV	epika
104	KAKO JE HUDIČEK ODKUPIL KRAJEC KRUHA	L. N. Tolstoj	Как чертенок краюшку выкупал (1886)	S. J. K-j.	1893	SSV	epika
105	ALI JE ČLOVEKU MNOGO ZEMLJE POTREBA?	L. N. Tolstoj	Много ли человеку земли нужно (1886)	S. J. K-j.	1893	SSV	epika
106	ZAKAJ SO LJUDJE ŽIVI?	L. N. Tolstoj	Чем люди живы (1881)	Miroslav Plesničar	1893	SSV	epika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
107	Sam na pot odpravljam se temotni	M. Ju. Lermontov	Выхожу один я на дорогу (1841)	A. Aškerc	1894	SSV	lirika
108	Ne, ne za tebe jaz tako gorim	M. Ju. Lermontov	Нет, не тебя так пылко я люблю (1841)	Fran Celestin	1894	SSV	lirika
109	Oba sta dolgo ljubila se vroče in nježno	M. Ju. Lermontov	Они любили друг друга так долго и нежно (1841)	Fran Celestin	1894	SSV	lirika
110	DUMA	M. Ju. Lermontov	Дума (1838)	Fran Celestin	1894	SSV	lirika
111	PESEN O VEŠČEM OLEGU	A. S. Puškin	Песнь о вещем Олеге (1822)	Matija Hostnik	1895	SSV	lirika
112	ŽELJA (Желание)	M. Ju. Lermontov	Зачем я не птица, не ворон степной (1831)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
113	ČAŠA ŽIVLJENJA	M. Ju. Lermontov	Чаша жизни (1831)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
114	ČRNOOKI	M. Ju. Lermontov	Черноокой (1833)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
115	HVALA	M. Ju. Lermontov	Благодарю (1830)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
116	IZPOVED	M. Ju. Lermontov	Исповедь (1831)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
117	Kot padajoče zvezde plamen	M. Ju. Lermontov	Как в ночь звезды падучей пламень (1832)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
118	Nadejo zovi puste sanje	M. Ju. Lermontov	Зови надежду-сновиденьем (1831)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
119	Pred vrati samostanskimi	M. Ju. Lermontov	Нищий (1830)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
120	SMRT	M. Ju. Lermontov	Смерть (Закат горит) (1830)	Fran Celestin	1895	SSV	lirika
121	GOSPODAR PA HLAPEC	L. N. Tolstoj	Хозяин и работник (1895)	Matija Hostnik	1895	SSV	epika
122	STRUGAR PETROV	A. P. Čehov (1860-1904)	Горе (Зимняя картинка) (1885)	Vladimir Mihajlovič	1904	DIS	epika
123	ZADNJA BORBA	A. V. Koljcov (1809-1842)	Последняя борьба (1833)	Al. Benkovič	1912	DIS	lirika
124	PRVA SREČA	M. V. Krestovska (1862-1910)	Первое счастье (1896)	Adolf Pahar	1897	SKA	epika
125	IDEAL (Žensko pismo.)	N. Luhmanova (1840-1907)	Идеал (1897)	Adolf Pahar	1897	SKA	epika
126	OBLEČENI KIP	V. Nemirovič-Dančenko (1844-1936)	Одетая статуя (izd.1911)	Adolf Pahar	1897	SKA	epika

	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
127	OTOZNOST	N. P. Ogarjev (1813-1877)	Хандра (1840)	A. Aškerc	1898	SKA	lirika
128	ČRNI ŠAL	A. S. Puškin	Черная шаль (1820)	Anton Medved	1898	SKA	lirika
129	TALIZMAN	A. S. Puškin	Талисман (1827)	Anton Medved	1898	SKA	lirika
130	ZELJA	M. Ju. Lermontov	Выхожу один я на дорогу (1841)	Anton Medved	1898	SKA	lirika
131	SANJE – OZNANJE-VALKE	O. N. Čjumina (1858-1909)	/	Vetušekov	1898	SKA	epika
132	PRAVICA DO SREČE	I. N. Potapenko	Право на счастье (zb. Повести и рассказы, 1891-1899)	Adolf Pahar	1898	SKA	epika
133	MSTINSKI MOČERADI	A. N. Čjehanovič (1862-1897)	Мстинские притоны	Zaplaninec	1898	SKA	epika
134	ZAGONETNA NRAV	A. P. Čehov	Загадочная натура (1883)	Al. Benkovič	1898	SKA	epika
135	SPOKORNIK	A. S. Homjakov	Труженик (1858)	Al. Benkovič	1899	SKA	lirika
136	ZADNJA BORBA	A. V. Koljcov	Последняя борьба (1833)	Al. Benkovič	1899	SKA	lirika
137	TRIJE VRELCI	A. S. Puškin	Три ключа (1827)	Semen Semenovič	1899	SKA	lirika
138	I skučno i grustno	M. Ju. Lermontov	И скучно и грустно (1840)	prevedeno po "Vidi" (=Francka Vovkova)	1899	SKA	lirika
139	Ne zate žar srca mi ne gori	M. Ju. Lermontov	Нет, не тебя так пылко я люблю (1841)	Al. Benkovič	1899	SKA	lirika
140	PREROK	M. Ju. Lermontov	Пророк (1841)	Anton Medved	1899	SKA	lirika
141	SOVRAŠTVO (Božična povesť.)	Viktor A. Krilov (1838-1908)	Горе-злосчастье (1879)	Vetušekov	1899	SKA	epika
142	PREPOZNO	I. N. Potapenko (1856-1929)	Поздно (zb. Повести и рассказы)	Al. Benkovič	1899	SKA	epika
143	BREZ BOJA	I. N. Potapenko	Отступление (zb. Повести и рассказы)	Vetušekov	1899	SKA	epika
144	SESTANEK	I. S. Turgenjev	Свидание (1850) (zb. Lovčevi zapiski, 1847-1851)	Feodora	1899	SKA	epika
145	V POMLA-DNJO NOČ	K. M. Fofanov (1862-1911)	Весенняя ночь (1900)	Ivan Prijatelj	1900	SKA	lirika
146	BORIS GODUNOV	A. S. Puškin	Борис Годунов (1825)	Edvič	1900	SKA	dram.

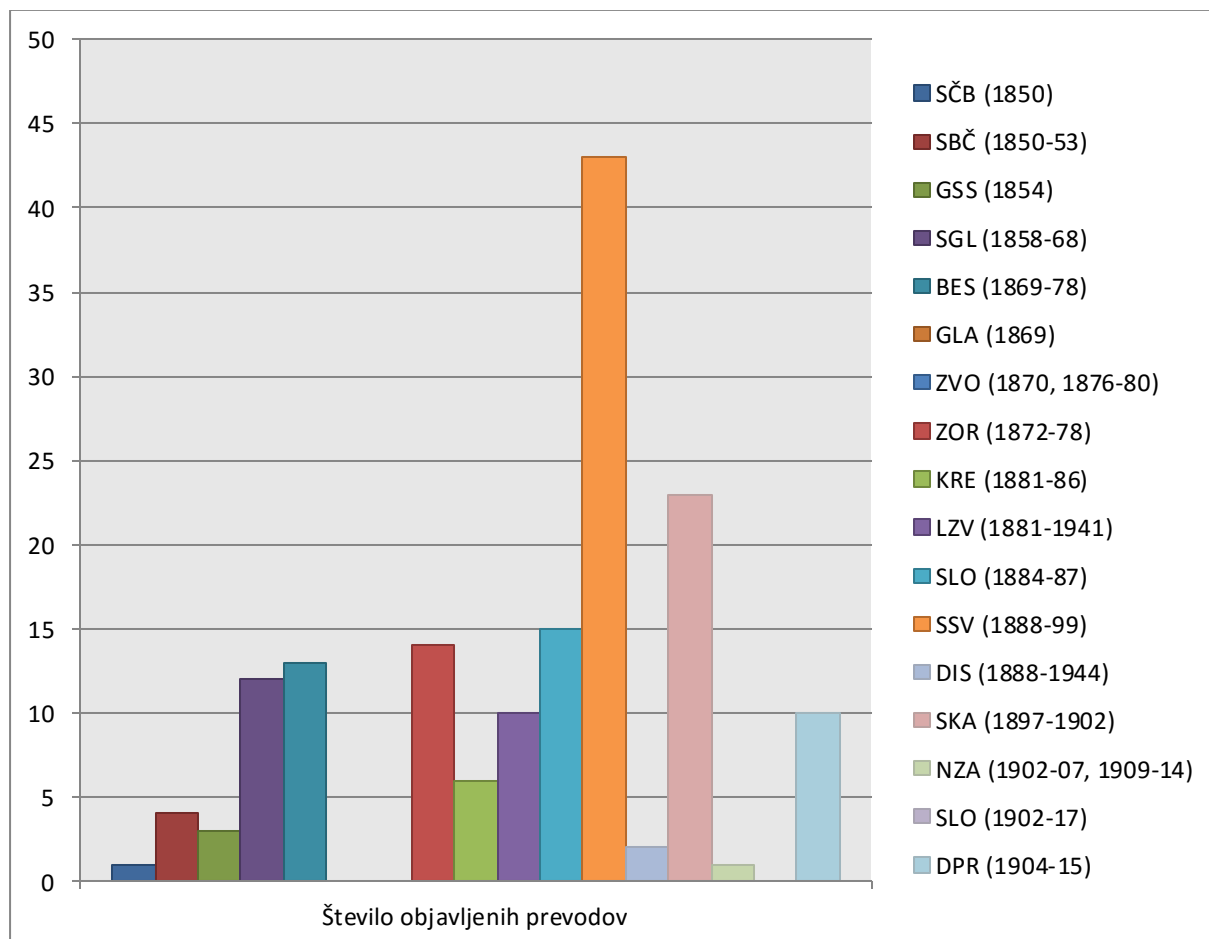
	NASLOV	AVTOR	IZVIRNIK	PREVA-JALEC	LE-TO IZI-DA	ČAS-OPIS	NA-DV-RS-TA
147	TEMOTA	A. P. Cehov	Темнота (1887)	/	1904	NZA	epika
148	SLIŠAL BOŠ SODBO BEDAKOV	I. S. Turgenjev	Услышишь суд глупца (zb. Senilia)	/	1904	DPR	epika
149	PRAVILO ZA ŽIVLJENJE	I. S. Turgenjev	Житейское правило (zb. Senilia)	/	1904	DPR	epika
150	VRABEC	I. S. Turgenjev	Воробей (zb. Senilia)	/	1904	DPR	epika
151	ZADOVOLJNI ČLOVEK	I. S. Turgenjev	Довольный человек (zb. Senilia)	/	1904	DPR	epika
152	KAMEN	L. N. Tolstoj	zb. Русские книги для чтения (1876-1879)	Ana D.	1904	DPR	epika
153	VOLK IN PES	L. N. Tolstoj (1828-1910)	zb. Русские книги для чтения	/	1905	DPR	epika
154	RIBIČI	L. N. Tolstoj	zb. Русские книги для чтения	/	1907	DPR	epika
155	SREČA	L. N. Tolstoj	zb. Русские книги для чтения	/	1907	DPR	epika
156	KDO JE PRVI ŽGANJE PEKEL	L. N. Tolstoj	Как чертенок краюшку выкупал (1886)	/	1911	DPR	epika
157	POVEST O LJUDEH	M. Gorki	Сказки об Италии (1913)	/	1914	DPR	epika

2.1 SPLOŠNA ANALIZA SLOVENSKIH PREVODOV RUSKIH LEPOSLOVNIH DEL V SLOVENSKI PERIODIKI

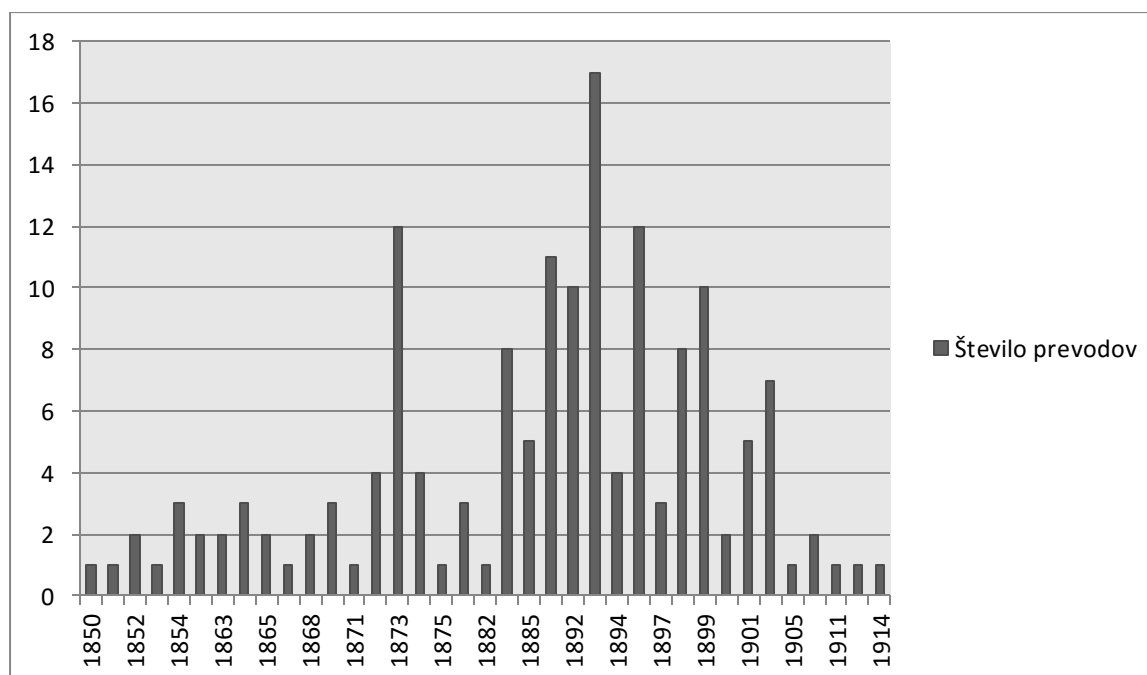
Kot prikazujeta obširna zgornja razpredelnica in Graf 1, je v obdobju med letoma 1850 in 1914 v literarnih časopisih v slovenskem jeziku izšlo 157 prevodov ruskih narodnih in avtorskih leposlovnih del. V *Slovenski čbeli* eden, v *Slovenski bčeli* 4 in 3 v *Glasniku slovenskega slovstva*, v *Slovenskem glasniku* 12, v *Besedniku* 13, v *Zori* 14, v *Kresu* 6, v *Ljubljanskem zvonu* 10, v *Slovanu* 15, v časopisu *Dom in svet* 2, največ, kar 43 prevodov ruskih literarnih del je izšlo v časopisu *Slovanski svet*, prav tako je bilo precej besedil objavljenih v *Slovenki*, in sicer 23, medtem ko sem v *Naših zapiskih* zasledila en prevod in v *Domačem prijatelju* 10.

V časopisih *Glasnik*, *Zvon* in *Slovan*, ki je izhajal med letoma 1902 in 1917, ni bil objavljen noben prevod iz ruske literature.

Graf 1: Število slovenskih prevodov ruskih literarnih del v posameznih literarnih časopisih, ki so v slovenskem jeziku izhajali do 1. svetovne vojne

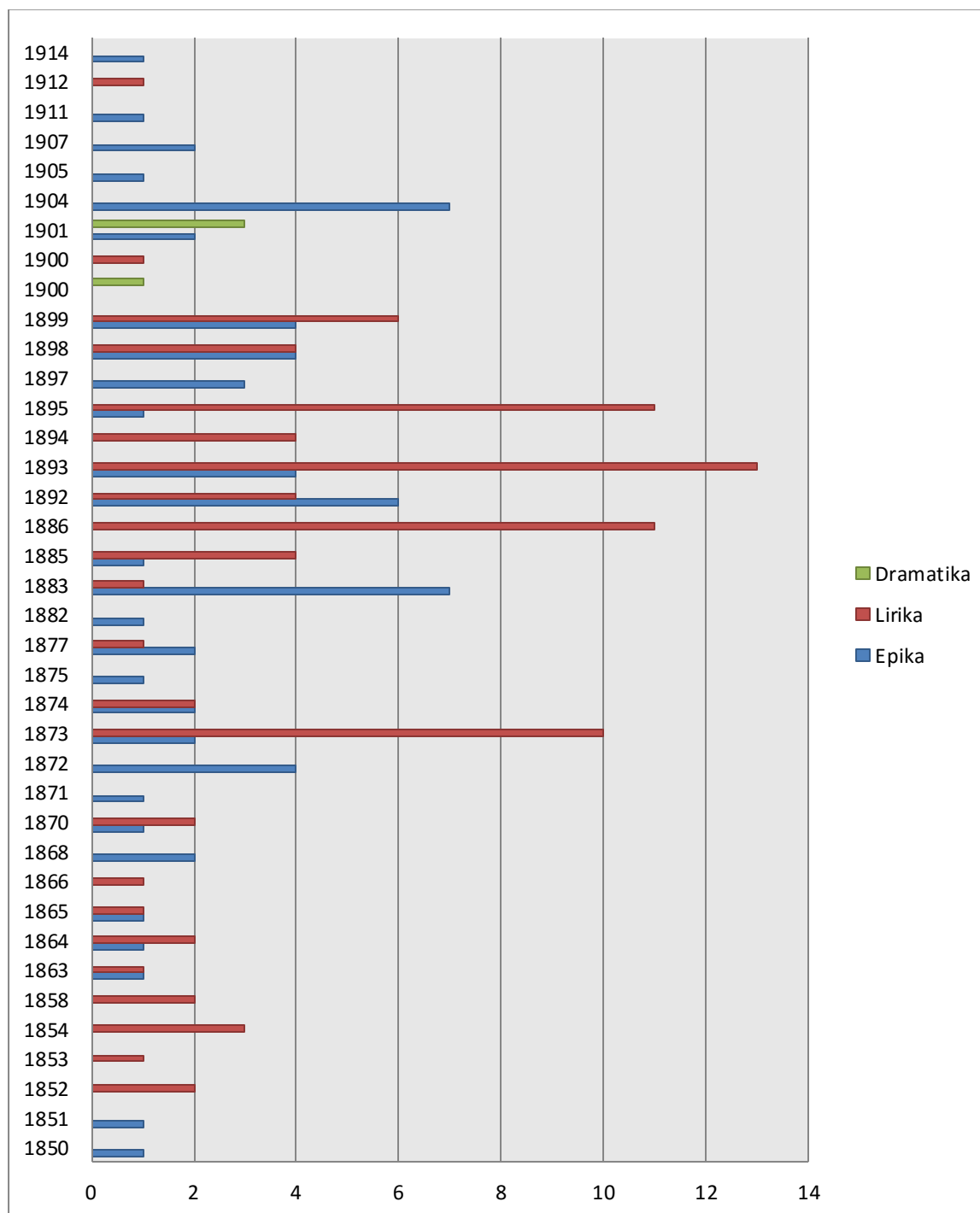

Graf 2: Število slovenskih prevodov ruskih literarnih del glede na leto izida

Število prevodov iz ruske literature je v slovenskih literarnih časopisih začelo naraščati po letu 1870. Od izdaje prvega literarnega časopisa v slovenskem jeziku leta 1850 je tako do leta 1870 izšlo le 20 prevodov, največ, kar 12, v *Slovenskem glasniku*. V sedemdesetih je bilo izdanih 28 prevodov iz ruske literature, med njimi leta 1873 deset v časopisu *Zora*. Med letoma 1882 in 1886 je bilo objavljenih 25 prevodov iz ruske literature, največ, kar 64 prevodov pa je v slovenskih literarnih časopisih izšlo v devetdesetih letih, od tega kar 42 v *Slovanskem svetu* med letoma 1892 in 1895, 21 v časopisu *Slovenka* (1897-1899), en prevod pa je v tem obdobju izšel v *Ljubljanskem zvonu* (1895). Število prevodov iz ruske literature je po letu 1900 začelo upadati, med letoma 1900 in 1907 jih je bilo objavljenih 17, nato pa so do začetka 1. svetovne vojne v slovenskih literarnih časopisih izšli le še 3 prevodi.

Graf 3: Delež slovenskih prevodov lirskih, epskih in dramskih tekstov iz ruske literature glede na leto izida

Izmed vseh prevedenih del so štiri besedila dramska, in sicer tri enodejanke A. P. Čehova – *Snubač*, *Labodnica* in *Medved* – ter zgodovinska drama A. S. Puškina *Boris Godunov*, ki je v nadaljevanjih izhajala v časopisu *Slovenka* leta 1900.

65 prevodov sem uvrstila med epska, pripovedna literarna dela, med njimi je največ ruskih narodnih pripovedk in pravljic (11), največkrat prevajani avtorji pa so L. N. Tolstoj (*Ali je človeku mnogo zemlje potreba?*, *Gospodar pa hlapec*, *Kako je hudiček odkupil krajec kruha*, *Zakaj so ljudje živi?*, *Zrno kakor kurje jajce*), I. S. Turgenjev (*Pesen zmagonosne ljubezni*, *Lhov*, *Popevača*, *Sestanek*, *Ura*), A. P. Čehov (*Dama s psičkom*, *Strugar Petrov*, *Zagonetna nprav*) in I. A. Krilov z dvema basnima *Modriš* in *Parnas*, medtem ko je v *Slovanskem svetu* v izvirniku (v ruščini in cirilici) natisnjenih še več njegovih basni. Prevedenih je tudi 14 tekstov I. S. Turgenjeva, ki jih je avtor sam označil za »pesmi v prozi«, vendar gre za pripovedna dela krajšega obsega iz njegove zbirke *Senilia* (1878-1882), objavljena pa so bila v časopisih *Kres*, *Ljubljanski zvon*, *Slovanski svet* in *Domači prijatelj*.

Najpogosteje prevajana literarna nadvrsta je lirika, našla sem 89 prevodov lirskih del, med avtorji prednjačita M. Ju. Lermontov s 40 pesniškimi prevodi in A. S. Puškin z 19. Sledijo prevodi ruskih narodnih pesmi in pesmi A. S. Homjakova.

V analizi prevodov ruske literature v posameznih literarnih časopisih, ki so v slovenskem jeziku izhajali do 1. svetovne vojne, lahko opazimo, da je delež prevodov lirskih tekstov precej večji do leta 1900, nato pa je strmo upadel, medtem ko je delež pripovednih del z leti naraščal. Po letu 1900 je v literarnih časopisih izšlo le 20 prevodov ruskih tekstov, od tega le dva lirski, prav tako pa se v tem obdobju prvič srečamo s prevodi dramskih del. Zanimivo je, da je nabor prevajanih avtorjev precej skop – naštela sem jih 24, prav tako je izbor tekstov relativno enovrsten. To velja predvsem za liriko, saj večina besedil izhaja iz obdobja ruske romantike, največkrat prevajana avtorja sta Puškin in Lermontov. Sledijo prevodi Homjakova (6) in Kolcova (2), ostali avtorji lirike pa so v slovenskem jeziku izšli v prevodu enega teksta: Deržavin, Tjutčev, Ogarjev, Bjelilovski in Fofanov. Med prevodi epskih del je več sodobnih avtorjev, kar je povezano z razvojem pripovedništva v obravnavanem obdobju, ki ga odločilno zaznamuje pojav realizma.

2.2 MOTIVNO-TEMATSKA ANALIZA PREVODOV RUSKEGA LEPOSLOVJA PO POSAMEZNIH SLOVENSKIH LITERARNIH ČASOPISIH

Po marčni revoluciji leta 1848 je slovenski narod prvič zahteval, da se znotraj avstrijske države združi v politično celoto z lastno upravo (deželni zbor) in središčem v Ljubljani ter doseže avtonomnost slovenskega jezika, vpeljavo slovenščine v šole, urade in sodišča. Kljub temu, da so bile vse narodnostne pravice že naslednje leto odpravljene, pod Bachovo vladavino se je namreč močno zaostрила cenzura, prav tako je bilo odpravljeno načelo o enakopravnosti jezikov, prišlo je do reforme šolskega sistema, absolutistična oblast pa se je tesno povezala s katoliško cerkvijo, so se ideje, oblikovane v nacionalnem programu Zedinjena Slovenija, razvijale naprej. Vlogo dvigovanja nacionalne zavesti je prevzela literatura, zato se je tudi pojavila potreba po izdajanju periodičnega tiska v slovenskem jeziku, s prispevki, ki bi bili razumljivi preprostemu ljudstvu in bi pripomogli k krepitvi nacionalne zavesti tudi med nižjimi sloji prebivalstva. V tem obdobju se v slovenski književnosti začne razvijati nova umetnostna smer – realizem. Za začetno fazo realizma je značilno navezovanje na zgodovinske motive in ljudsko izročilo, folklorni motivi pa so obdelani z realističnimi izraznimi sredstvi, kar daje literaturi aktualen narodnostni in družbeni pomen. Predmet literarnega oblikovanja je najpogostejše kmečko življenje, predvsem zaradi negotovega položaja kmetstva po propadu revolucije, saj je bil fevdalizem odpravljen le formalno, kmetje pa so morali plačevati visoke državne davke, t. i. agrarno odškodnino, za le navidezno politično in narodno enakopravnost, prav tako pa je izbira snovi povezana s težnjo, da bi razvijajoče se slovstvo pritegnilo novega bralca – kmeta. Zato je v prvih dveh literarnih časopisih *Slovenski čbeli* in *Slovenski bčeli* tako izvirna kot tudi prevedena literatura večinoma folklornega značaja (Legiša 1963 in Pogačnik 1969).

Medtem ko so razviti narodi podobno stopnjo v razvoju oblikovanja narodne zavesti in posledično literature začeli doživljati že v srednjem veku, je morala slovenska književnost v tem obdobju nadoknaditi stoleten razvoj, da bi se lahko postavila ob bok naprednejšim narodom. Razvoja pa niso upočasnjevale samo družbeno-politične okoliščine, ampak tudi notranja nesoglasja glede slovenskega knjižnega jezika, ki še ni bil ustrezno kodificiran. Poleg različnih narečnih preferenc takratnih aktivnih slovničarjev so se pojavljale spodbude za prevzem hrvaškega jezika oz. oblikovanje skupnega ilirskega jezika (jugoslavizem in ilirizem)

in celo ruskega, kar je povezano z idejo panslavizma, ki je bila v slovenskem literarnem prostoru nenehno prisotna do konca 19. stoletja (Legiša 1963 in Pogačnik 1969). Kot bomo videli v nadaljevanju, so panslavistične težnje v slovenski politični in literarni sferi vplivale tako na izbiro kot tudi količino prevodov iz ruske književnosti.

2.2.1 Slovenska čbela (SČB)

Časnik s podnaslovom »Berilo za obudo in omiko slovenskega duha« je med 3. 1. in 27. 3. 1850 izhajal v Celju. Urednik je bil Josip Drobnič, izšlo pa je le 13 števil. To je bil prvi časopis v slovenskem jeziku, v katerem so se tiskala večinoma leposlovna dela z didaktično vsebino, ki so zajemala iz ljudskega slovstva in zgodovine, ter prispevki o slovenskem jezikoslovju na splošno. Časopis je bil namenjen vzgoji bralca in dvigovanju nacionalne zavesti.

V zadnji številki je objavljena krajša pripoved z naslovom *Rajska ptičica*, katere avtor je J. J. Ulaga, delo pa je, kot pojasnjuje avtor, nastalo na podlagi ruske narodne legende o menihu in rajski ptici, ki je v slovenskem prevodu objavljena v opombah k dotičnemu delu.

2.2.2 Slovenska bčela (SBČ)

»Podučen in kratkočasen list« je urejal dr. Anton Janežič, izhajal pa je v Celovcu med 1. 7. 1850 in 7. 7. 1853. Časopis je nadaljeval s programom, ki ga je začrtala *Slovenska čbela*: vzgajati, spodbujati ljubezen do maternega jezika in seznanjati bralca z domačim in leposlovjem drugih slovanskih narodov. Prevladujoča smer v literarnih delih je romantika, za katero je med drugim značilno zbiranje folklornega gradiva, zato v časopisu najdemo tudi tri prevode ruskih ljudskih pesmi z ljubezensko in osebnoizpovedno tematiko: *Kdo bo venec nosil?*, *Nevesta očetu vkažuje*, *Pesem jetnikova*.

V 8. in 9. številki 2. letnika (1851) je izšla pripoved Balanta Janežiča *Vadim*. Na koncu je sicer navedeno, da gre za prevod ruskega izvirnika, ki naj bi ga spisal V. A. Žukovski (1783-1852), vendar gre le za uporabo in razširitev motiva iz romantične balade *Vadim*, ki jo je Žukovski napisal leta 1817.

2.2.3 Glasnik slovenskega slovstva (GSS)

Glasnik slovenskega slovstva je leta 1854 izšel v Celovcu. Urednik je bil Anton Janežič, ki je po ukinitvi *Slovenske bčele* želel nadaljevati z izdajanjem leposlovnega časopisa, vendar je izdal le 1. številko. V časopisu se kaže enak program, ki ga je urednik uveljavil v *Slovenski bčeli*, izstopa pa njegovo simpatiziranje s panslavizmom, ki se kaže v objavljenem gradivu. V rubriki *Narodne pesme* so objavljene slovenske, srbske, bolgarske, ruske, češke, litvanske idr. ljudske pesmi v slovenskem prevodu, med njimi tudi trije prevodi ruskih narodnih pesmi: *Kako brez milega, Mladeneč, Goljufana*.

Po ukinitvi *Slovenske bčele* leta 1853 razen 1. številke *Glasnika slovenskega slovstva* vse do leta 1858 ni izhajal noben literarni časopis v slovenskem jeziku.

2.2.4 Slovenski glasnik (SGL)

Konec leta 1857 je Anton Janežič napovedal, da bo začel izdajati nov časopis in zavrnil pobude, da bi se tiskal v dveh jezikih, slovenskem in ilirskem, ter se na ta način oddaljil od jugoslovanskih teženj. *Glasnik za literaturo in umetnost* je začel izhajati leta 1858, v juliju istega leta pa se je preimenoval v *Slovenski glasnik*, »lepoznansko-podučen list«.

V prvi številki je objavljen program časopisa, ki nakazuje, da je urednik želel nadaljevati s slovstveno tradicijo iz *Slovenske bčele*. Zavzel se je za lep slovenski jezik, za domače teme in vzgojno vsebino literarnih del. Da bi spodbudil pisanje izvirne slovenske proze, je uvedel tudi denarne nagrade za najboljša pripovedna dela, ki zajemajo snov iz domačega življenja,

domače zgodovine, narodoslovja ali naravoslovja. Vodilni avtorji (Levstik, Jenko, Erjavec, Jurčič ...) so se v svojem ustvarjanju odpovedali romantični in folklorni tradiciji, v njihovih delih so opazne vzporednice z literaturo N. V. Gogolja, ter tako izoblikovali naslednjo fazo v razvoju realizma. V *Slovenskem glasniku* ni bilo objavljeno nobeno literarno delo sodobnega ruskega književnika, razen dveh osebnoizpovednih elegij ruskega pesnika, slikarja, publicista, teologa in začetnika ruskega slovanofilstva A. S. Homjakova.

Poleg dveh elegij Homjakova, *Detetom* in *Pred spanjem*, v katerih avtor obravnava motiv smrti in posmrtnega življenja, se med letoma 1858 in 1867 v *Slovenskem glasniku* pojavi še pet prevodov iz ruske lirike: dve pesmi M. Ju. Lermontova, *Demon* in *Smrt*, ter pesem A. S. Puškina *Kavkaz*, ki so reprezentativni lirski teksti ruske romantike, narodna pesem *Prognani*, ki je tožba sina, ker mora od doma, in klasicistična oda G. R. Deržavina *Bog*, ki jo je Levstik prevedel zato, da bi Koseskemu in njegovim privržencem pokazal, kako je treba prevajati rusko literaturo (kritika prevoda Koseskega). Tekst je objavljen na naslovni strani 1. številke *Slovenskega glasnika* (1. 1. 1858).

Tako kot v *Glasniku slovenskega slovstva* se tudi v *Slovenskem glasniku* pojavi podobna rubrika z naslovom *Slovansko berilo*, vendar so teksti različnih slovanskih narodov zapisani v izvirniku z dodanim slovarjem težjih besed, zato tekstov, ki so bili v tej rubriki objavljeni v ruščini, nisem zajela v analizo.

Tudi prevedeni pripovedni teksti izhajajo iz romantične in folklorne tradicije. Med njimi sta dve basni I. A. Krilova, *Modriš* in *Parnas* ter krajši roman V. A. Vonlarlarskega *Velika gospa*, ki je v šestih zaporednih številkah izhajala leta 1863, govori pa o propadu srednjega plemiča, ki se zaljubi v visoko plemkinjo in v želji, da bi se ji prikupil, zapravi vse svoje imetje in žalostno propade. V štirih nadaljevanjih je izšla ruska narodna povest *Ognjeni zmaj* z nesrečno ljubezensko zgodbo, ki se prepleta s folklornimi motivi in starimi vražami. Iz ljudskega slovstva je prevedena povest *Bazilij Boguslavič*, ki govori o nadnaravno močnem junaku, ki premaga zlobne mestne starešine in njihovo vojsko ter sam postane gospodar Novgoroda.

Slovenski glasnik, ki je celo desetletje imel vlogo osrednjega literarnega časopisa na Slovenskem, je prenehal izhajati leta 1868 zaradi nesoglasij med naprednejšo, liberalno strujo mladoslovencev in zastopniki konservativne klerikalne smeri z Janezom Bleiweisom na čelu.

2.2.5 Besednik (BES)

Časopis s podnaslovom »kratkočasen in podučen list za slovensko slovstvo« je Anton Janežič začel izdajati leta 1869 v Celovcu. Objavljena dela in njihovi avtorji oz. prevajalci niso bili na literarno visokem nivoju, zato je *Besednik* v skladu z urednikovo klerikalno usmerjenostjo opravljal funkcijo glasila Mohorjeve družbe. Namenjen je bil predvsem družinskemu branju, v objavljenih delih pa najpogosteje izstopa didaktična funkcija književnosti. Zato je pričakovano, da so prevedena dela pretežno pripovedna, objavljeni sta bili le dve ruski narodni pesmi, *Ponočni razgovor* in *Zapuščena*. Obe sta osebnoizpovedni, z družinsko tematiko: v prvi mlad vojak nagovarja domovino in izraža skrb za svoje domače, v drugi pa osirotela deklica sedi ob vodnjaku in si predstavlja, da z družino živi v hišici, ki jo je sezidala iz kamenčkov.

Med pripovednimi deli je pet narodnih: pravljica *Čarovnica*, ki jo ukanil premeteni Ivaško, dve fantastični pripovedki, *Hudič i cigan* in *Zaljubljeni hudič*, črtica *Zima na Ruskem* govori o hudih ruskih zimah in upornem, trdnem ruskem kmetu, ki pod snežnim zametom preživi 12 dni, ter povest *Domači prihranek*, ki zajema snov iz zgodovine, natančneje iz vojne s Francozi leta 1812. Ostala dela so avtorska. Povest *Potovanje v poštnem vozu* je spisal A. Pogorelski, gre pa za zgodbo sopotnika v poštnem vozu, ki pripoveduje, kako ga je v otroštvu ugrabila in vzgajala opica, o vezeh, ki so se spletle med njima, in kako jo je kasneje zaradi sovraštva svoje zaročenke ubil, zato ne najde miru v življenju. Med avtorskimi deli izstopajo prevod Gogoljeve fantastične povesti *Kijevski školaci*, v kateri se realistični opisi in liki prepletajo s folklornimi motivi in nadnaravnimi pojavi, ter noveli I. S. Turgenjeva *Popevača (Pevca)* in *Lhov* iz njegove zbirke novel *Lovčevi zapiski*. Povest *Nesrečnica* avtorice M. A. Vilinske govori o dveh Kozakinjah, materi in hčeri, ki služita neki plemkinji in hrepenita po svobodi. Hči se vda alkoholizmu in propade, tik preden ju gospodarica osvobodi. Prevedena je tudi zanimiva satirična črtica *Umorivec*, ki jo je v ruščini napisal Bogoljubec, opisuje pa

prijetljaj nekega tlačana, ki je, da bi se izognil težaškemu poletnemu delu, krivo priznal, da je ubil nekega človeka.

2.2.6 Zora (ZOR)

Zora je literarni časopis, ki sta ga med letoma 1872 in 1878 v Mariboru izdajala najprej Davorin Trstenjak, nato Janko Pajk. Tudi v *Zori* so, poleg Jurčiča, Gregorčiča in Ogrinca, večinoma objavljali ljubiteljski književniki, zato časopis ni prinesel bistvenega napredka v razvoju slovenske književnosti. V *Zori* sta v prevodu izšli dve pripovedni deli, in sicer povest I. S. Turgenjeva *Ura* v šestih nadaljevanjih ter pravljica *Koljučaja roza*, kar v prevodu lahko pomeni rožo bodečo nežo ali vrtnico s trnjem, vsebinsko pa je enaka znani pravljici o Trnuljčici, ki jo je leta 1697 zapisal francoski pravljicar Charles Perrault.

Med lirskimi besedili so prevodi dveh najvidnejših avtorjev ruske romantike, A. S. Puškina (*Črna megla*, *Krokarja*, *Zimski večer*, *Besi*, *Prerojenje*, *Voz življenja* in *Črni šal*) in M. Ju. Lermontova (*Kozaška zazibalka*, *Molitev*, *Smrt*, *Sosed*) ter dve pesmi A. S. Homjakova, *Isola bella* in *Prošnja*. Vodilni prevajalec iz ruščine je bil Ivan Vesel Vesnin, ki je že leta 1870 v *Letopisu Matice slovenske* objavil zbirko prevodov ruske romantične poezije z naslovom *Severni cveti*.

2.2.7 Kres (KRE)

»Leposloven in znanstven list« je začel izhajati v Celovcu leta 1881. Pobudnik za nastanek je bil Janko Pajk, k sodelovanju je povabil še Davorina Trstenjaka in Gregorja Kreka, za urednika pa je izbral Jakoba Sketa, ki je skušal časopis organizirati podobno kot Janežič *Slovenski glasnik*. Vendar pa je bil program, ki so ga zasnovali, zelo obetajoč, saj je poleg izdajanja izvirnih in prevedenih leposlovnih del, folklornega gradiva, esejističnih in poljudnoznanstvenih spisov predvideval tudi objavljane znanstvenih razprav o zgodovini, jezikoslovju, naravoslovju ipd. Delež in kvaliteta leposlovnih del sta z leti upadala, saj Sket ni uspel pridobiti uglednih literarnih sodelavcev, zato je *Kres* leta 1886 prenehal izhajati.

V *Kresu* so izšli štirje prevodi »pesmi v prozi« I. S. Turgenjeva, in sicer *Bogatina*, *Gostovanje pri najvišjem bitji*, *Marica* in *Prosjak*. Izvirni teksti so sicer izšli v zbirki *Poezije v prozi* v ruskem časopisu *Evropski vestnik* (*Вестник Европы*). Kasneje je zbirka dobila naslov *Senilia*, vključuje pa 50 kratkih pripovednih tekstov (slik), ki jih je Turgenjev pisal med letoma 1878 in 1882. Za *Kres* jih je prevedel Aleksander Hudovernik, ki je v slovenščino preložil tudi fantastično povest z orientalskimi motivi I. S. Turgenjeva *Pesem zmagonosne ljubezni*. V časopisu je v prevodu dr. Josipa Remca izšlo tudi delo N. N. Karazina *Stari Džuldaš in njega sin Mamet*, s podnaslovom *Povest iz življenja v srednje-azijatskih pustinjah*.

2.2.8 Ljubljanski zvon (LZV)

»Leposloven in znanstven list« je prvi literarni časopis, ki je začel izhajati v Ljubljani kot odgovor na ustanovitev časopisa *Kres* v Celovcu in prenehanje izhajanja Stritarjevega *Zvona*. Ustanovili so ga Tavčar, Jurčič, Kersnik in Levec, ki je bil tudi prvi urednik. Od leta 1881 do 1941 je bil osrednji slovenski literarni mesečnik, v katerem se je dokončno uveljavila nova literarna smer – realizem. V svojem programu, ki je bil skoraj enak programu *Kresa*, je mesečnik predvideval izdajanje predvsem leposlovnih del, poleg tega pa tudi objavljanje znanstvenih sestavkov ter pregled domačega in slovanskega književnega ustvarjanja. Za *Ljubljanski zvon* je značilna heterogenost, ni se opredeljeval za eno slovstveno smer, kljub temu pa se v njem odraža tako estetski kot tudi socialni in politični nazor tedanjega izobraženega meščanstva. V prvi vrsti je bil namenjen objavljanju izvirne literature slovenskih avtorjev, zato sem v izdajah do leta 1915 našla le 10 prevodov iz ruske književnosti.

V prvih letnikih je v prevodu izšla pesem A. S. Puškina *Dva vrana* (1883), prav tako pa so izšle tudi tri »pesmi v prozi« I. S. Turgenjeva iz njegove zbirke *Senilia*, ki jih je prevedel Aleksander Hudovernik: *Starka* (1883), *Roža* (1884) in *Ruski jezik* (1885). Leta 1895 je bila v prevodu Frančiška Kralja objavljena ruska narodna balada *Smrt kneza Olega*.

Leta 1901 je Peter Miklavc – Podravski iz ruščine prevedel prva dramska dela A. P. Čehova, dve komični enodejanki *Snubač* in *Medved* ter dramatično študijo v enem dejanju z naslovom *Labodnica*. V istem letu sta izšla tudi prevoda dveh novel Ivana Prijatelja: *Dama s psičkom* A. P. Čehova ter *Šestindvajset in ena* M. Gorkega.

2.2.9 Slovan (SLO)

Časopis sta leta 1884 kot odgovor na politični razcep mladoslovenskih književnikov (na »elastikarje« in »radikale«), ustanovila Ivan Hribar in Ivan Tavčar. Izhajal je do leta 1887 in je bil izrazito politično in književno usmerjen v vseslovansko idejo. V letih 1885 in 1886 je tako izšlo 14 prevodov ruskih lirskih pesmi v slovenščino. Pesem A. S. Homjakova *Tujki*, v kateri pesnik izraža globoka domovinska čustva in nagovarja tujko, ki njegovih čustev ne razume, saj ne pozna njegove domovine Rusije, pesem C. A. Bjelilovskega *Ločitev vojaka* in pesmi F. I. Tjutčeva *Kar mnite vi* ter A. S. Puškina *Preživel svoja koprnjenja*. Od avtorskih del so izšle še tri pesmi (*Jadro*, *Sen*, *Angel*) in pesnitev *Pesem o carju Ivanu Vasiljeviču, mlademu opričniku in pogumnemu kupcu Kalašnikovu* M. Ju. Lermontova, ki je izhajala v štirih nadaljevanjih.

Ostale pesmi so ruske narodne: *Ako v sebi razmišljam*, *Veter veje*, *veter bujen* in *Junak*, medtem ko so tri pesmi označene kot maloruske narodne: *Golobica*, *Govorica* in *Kozak*. Pesem *Tiho pristanišče* nima navedenega niti avtorja niti oznake, da gre za narodno pesem. Prevedel jo je Vladimir Levstik, govori pa o pristanišču po nevihti, ki so jo vsi srečno preživeli, kljub temu pa se lirski subjekt sprašuje, kdaj bo mornarjem, ki živijo v stalni nevarnosti in strahu, bolje, kdaj bodo našli mir in boljše življenje, na koncu pa ugotovi, da jim bo vse to prinesla šele smrt.

2.2.10 Slovanski svet (SSV)

Slovanski svet je nastal po ukinitvi *Slovana* leta 1888, urejal ga je Fran Podgornik. Časopis je nadaljeval z vseslovansko idejo, ki se je razvijala v *Slovanu*, vendar se je osredotočil na

panrusizem. Ideja o središčni vlogi Rusije je bila v slovanskem svetu znana že v 50. letih, v Rusiji se je razvila v skupini »slovanofilov«, ki so jo povezali s pravoslavljem, ki so ga doživljali kot edino pravo vero in kot duhovni izraz slovanstva. Po A. S. Homjakovu, ki je eden izmed utemeljiteljev slovanofilstva, pravoslavlje izenačuje svobodo in enakopravnost, zato je temelj za nastanek pravične družbe. Rusija bo združila vse slovanske narode v izvirno slovansko civilizacijo z enotnim knjižnim jezikom – ruščino – in eno veroizpovedjo – pravoslavljem. Časopis *Slovanski svet* je bil izrazito protikatoliški.

V *Slovanskem svetu* se rusofilstvo urednika in njegovih sodelavcev izraža na vseh ravneh – v političnih in verskih ideoloških sestavkih, znanstvenih člankih in leposlovnih delih. Poleg tega, da so želeli bralce navdušiti za ruščino, rusko kulturo in literaturo, so pričeli tudi z uvajanjem cirilice. V prvih številkah so vsa ruska književna dela, večinoma lirski, pisana v izvirniku (v ruščini in cirilski pisavi), pod opombami pa se nahaja kratek slovarček težjih besed. Kasneje se ob izvirniku pojavi tudi prevod in pa transliteracija prevoda v cirilsko pisavo. S transliteriranjem se je ukvarjal Matej Andrejevič Ternovec (pseudonim Lamurskij), ki je bil sprva tudi prevajalec, nato pa je v slovenščino prevajal dr. Fran Celestin. Veliko je tudi Celestinovih prevodov lirskih del slovenskih avtorjev v ruščino in hkrati transliteriranih prepisov izvirnika v cirilico Ternovca. Dr. Celestin je v *Slovanskem svetu* svoje avtorske pesmi objavljal samo v ruščini.

Kljub temu, da sem v analizo vključila samo v slovenščino prevedena dela ruskih avtorjev, sem naštel kar 34 lirskih in 8 prevodov pripovednih tekstov. Med lirskimi teksti je pet prevodov Puškina: *Dva vrana*, *Rusalka*, *Čerkeska pesem*, *Kavkaški ujetnik* (odlomek) in *Pesem o veččem Olegu* (prevedel Matija Hostnik), ki je vsebinsko enaka ruski narodni baladi *Smrt kneza Olega*, ki je v prevodu Frančiška Kralja leta 1895 izšla v *Ljubljanskem zvonu*. Leta 1892 so zopet izšle tri »pesmi v prozi« I. S. Turgenjeva: *Bogatina*, *Korespondent* in *Starec*. Največkrat prevajan ruski avtor pa je bil M. Ju. Lermontov, saj je bilo med letoma 1893 in 1895 objavljenih kar 26 prevodov njegovih poezij. Nekatere pesmi so bile objavljene tudi v zgoraj omenjenih literarnih časopisih ali kasneje v *Slovenki* (*Dosadno, otožno je*, *Angel*, *Molitev*, *Ne zate žar srca mi ne gori*, *Sanje* (*Sen*), *Smrt*, *Sam na pot odpravljam se temotni*), vse prevode je prispeval dr. Fran Celestin, razen pesmi *Sam na pot odpravljam se temotni*, ki jo je prevedel Anton Aškerc.

Med epskimi deli je zanimiv prevod zgodovinske slike N. J. Danilevskega *Vojaki Izmajilovskega polka*, ki slika dogodek iz ruske vojne z Napoleonom, ko general Kutuzov pohvali polk Izmailcev, ki so, ne glede na težavne razmere (lačni, slabo opremljeni in premraženi), vedno pripravljeni iti v boj. Leta 1893 so bile prevedene tri pripovedke L. N. Tolstoja: *Ali je človeku mnogo zemlje potreba?*, *Zrno kakor kurje jajce* in *Kako je hudiček odkupil krajec kruha*. Vse tri povesti so didaktične, z izrazito poanto, in se končajo s pomembnim moralnim naukom: pohlep pogubi človeka, današnji človek ne zna trdo delati in nima več stika z zemljo, zato ne žanje velikih sadov, alkohol prinaša škodljive posledice in človeka spreminja v žival. Leta 1893 je v šestih nadaljevanjih izšla didaktična pripovedka L. N. Tolstoja *Zakaj so ljudje živi*, dve leti kasneje pa je v enajstih zaporednih številkah izhajala Tolstojeva povest *Gospodar pa hlapec*, ki se prav tako zaključí z moralnim naukom. Vsi prevedeni teksti Tolstoja so izrazito didaktično naravnani in so nastali v obdobju, ko se je avtor sam vrnil h prvotnemu krščanstvu, ki ga je navezal na preprosto kmečko življenje in delo (»tolstojanstvo«).

2.2.11 Dom in svet (DIS)

Literarni časopis s podnaslovom »zabavi in poduku« je leta 1888 kot krščanski protipol liberalnemu *Ljubljanskemu zvonu* in ostalim literarnim časopisom s konca 19. stoletja ustanovil France Lampe, profesor na ljubljanski teološki fakulteti. Zabavno-podučen časopis je bil namenjen katoliškim bralcem, v prvih letnikih je prinašal predvsem vzgojne in socialne teme, iz njega pa je počasi zrastle podlaga za nastanek slovstva, ki je izhajalo iz katoliške нравstvene tradicije. Po letu 1900, ko je uredniško mesto zavzel Izidor Cankar, je *Dom in svet* pridobil status umetniške literarne revije, saj je novi urednik želel preseči okvire katoliškega romantičnega realizma in domačijske literature ter objavljeno gradivo dvigniti na višjo estetsko raven. *Dom in svet* je bil do leta 1944, ko je prenehal izhajati, osrednji literarni časopis slovenske krščanske inteligence.

Do leta 1915 sta tako v katoliškem časopisu *Dom in svet* izšla le dva prevoda izvirne ruske literature: leta 1904 je Vladimir Levstik prevedel krajšo črtico A. P. Čehova *Strugar Petrov*,

leta 1912 pa je bila objavljena osebnoizpovedna pesem A. V. Kolcova *Zadnja borba*, ki jo je prevedel A. Benkovič.

2.2.12 Slovenka (SKA)

Je bil prvi ženski časopis v slovenskem jeziku s podnaslovom »glasilo slovenskega ženstva«. Izhajati je začel 2. februarja 1897 v Trstu pod uredniško taktirko Marice Nadišek Bartol, ki jo je leta 1900 nasledila Ivanka Anžič Klemenc. *Slovenka* je izhajala do leta 1902, namenjena pa je bila ženskam in dekletom, da bi s svojimi literarnimi prispevki dvigovala njihovo nacionalno zavest in jih motivirala za izobraževanje in branje v slovenskem jeziku. V časopisu so se objavljali tudi razni praktični nasveti za ženske, pol-znanstveni članki o različnih ženskih temah (npr. o spolni vzgoji), pa tudi razni feministični sestavki, ki so propagirali enakopravnost ženskega spola, zaradi katerih je *Slovenka* konec leta 1902 tudi prenehala izhajati.

Med 23 prevodi iz ruščine je 11 del lirskih, 11 epskih in eno dramsko besedilo, prevod zgodovinske drame A. S. Puškina *Boris Godunov*, ki je izhajala v nadaljevanjih v zadnjem letniku *Slovenke*. Objavljene so bile štiri pesmi M. Ju. Lermontova: *I skučno i grustno*, *Ne, zate žar srca mi ne gori*, *Prerok* in *Želja*; trije prevodi A. S. Puškina: *Črni šal*, *Talizman* in *Trije vrelci*; pesem N. P. Ogarjeva *Otožnost*, pesem K. M. Fofanova *V pomladno noč* in pesem A. S. Homjakova *Spokornik*. Zanimivo je, da tematika lirike ni izrazito ljubezenska, temveč je vsebina pesmi bolj religiozne narave (*Prerok*, *Zadnja borba*), lirika je razpoloženjska in osebnoizpovedna, ne prinaša pa tipičnih ljubezenskih tem, kar je najverjetneje pogojeno tudi s tem, da so vsi prevajalci ruske lirike moški.

V epskih pripovednih delih pa na drugi strani najdemo več elementov romantizma, v njih prevladuje ljubezenska tematika in tipični romantični zapleti: M. Krestovska, *Prva sreča*; I. N. Potapenko, *Brez boja*, *Pravica do sreče* in *Prepozno*; O. N. Čjuminova, *Sanje-oznanjevalke* ter N. Luhmanova, *Ideal: žensko pismo*. Slednje delo je pismo, ki ga avtorica piše svojemu prijatelju ter mu pripoveduje zgodbo o svoji prvi ljubezni. Nasprotno pa sta

črtici *Zagonetna nra* A. P. Čehova in *Sestanek* I. S. Turgenjeva popolnoma realistični. Glavni junakinji sta se prisiljeni odpovedati romantičnim sanjam o idealni ljubezni in se soočiti z realnostjo, ki prvo sili, da se zaradi premoženjskih koristi zopet poroči s starcem, drugo pa ljubimec kljub romantičnim obljubam grobo zavrne in odpotuje, pred tem pa izkoristi njeno neizkušenost. V »božični povesti« *Sovraš* V. A. Krilova spoznamo nesrečno ljubezensko zgodbo zdravnika: njegova zaročenka se je poročila z njegovim najboljšim prijateljem in nato kmalu umrla. Zdravnika na božični večer pokličejo k bolnemu otroku, kjer zopet sreča starega prijatelja in mu odpusti.

2.2.13 Naši zapiski (NZA)

V letih 1902-1907 in 1909-1912 je *Naše zapiske* s podnaslovom »socialna revija« urejal Anton Dermota. Leta 1913 in 1914 je bil urednik dr. Henrik Tuma, ki je podnaslov časopisa spremenil v »socialistična revija«. Časopis je bil izrazito politično usmerjen. Edini prevod iz ruske literature je bil objavljen leta 1904. Gre za socialno črtico A. P. Čehova *Temota*, ki govori o malem človeku, kovaču, ki rešuje svojega brata iz zapora. V zapletenem birokratskem sistemu za milost prosi vse, celo zdravnika, pri katerem se brat zdravi. Ko nazadnje z ostarelim očetom prideta k njemu in padeta pred njim na kolena, ta le odmahne z roko in odide.

2.2.14 Domači prijatelj (DPR)

»Vydrov mesečnik« je med letoma 1904 in 1915 v Pragi izdajal češki tovarnar František Vydra. Urednica je bila Zofka Kveder, časopis pa so brezplačno prejemale le naročniki Vydrove žitne kave. To je bil hkrati reklamni pamflet za izdelke, ki jih je proizvajala Vydrova tovarna, ter literarni časopis, v katerem so objavljali tudi uveljavljeni slovenski književniki (Cankar, Aškerc, Meško itd.).

V časopisu *Domači prijatelj* je bilo objavljenih 10 prevodov iz ruske literature. Večjega obsega sta samo pripovedka L. N. Tolstoja *Kdo je prvi žganje pekel* (v Slovanskem svetu:

Kako je hudiček odkupil krajec kruha) in socialna črtica M. Gorkega *Povest o ljudeh*. Najdemo tudi štiri prevode Turgenjevih »pesmi v prozi«: *Slišal boš sodbo bedakov*, *Pravilo za življenje*, *Vrabc* in *Zadovoljni človek*. Objavljen je bil prevod basni *Volk in pes*, ki jo je po Ezopu prevzel Tolstoj, poleg tega pa še trije krajši zapisi, Tolstojeve moralistične črtice: *Kamen*, *Ribiči* in *Sreča*. Vsa Tolstojeva dela so v izvirniku izšla med letoma 1876 in 1879 v zbirki štirih knjigi z naslovom *Ruske knjige za branje* (*Русские книги для чтения*), ki je imela vlogo čitank za otroke v osnovnih šolah.

2.2.15 Zvon

Z *Zvonom*, ki ga je Josip Stritar izdajal leta 1870 ter v letih 1876-1880, smo Slovenci dobili prvi literarni časopis, ki je izpostavljaval avtonomnost leposlovja in njegovo estetsko vrednost kot tako. Urednik se je odpovedal vzgojni funkcije literature in se v svojem programu izrekel za literarno estetsko svobodo, ki se ne podreja ideologijam ali načelu koristnosti in didaktičnosti. Prevladujoča smer tako v Stritarjevem ustvarjanju kot v časopisnih prispevkih je bil sentimentalni realizem.

Čeprav poimenovanje časopisa spominja na prvi ruski necenzuriran časopis *Zvon* (*Колокол*, 1857-1865), ki ga je v Londonu izdajal Hercen in je spodbujal revolucionarne socialistične ideje ter nasprotoval uradni politiki, s čimer se do neke mere lahko poistoveti tudi Stritarjev *Zvon*, pa v njem ne najdemo nobenega prevoda iz ruske literature. Prav tako je bil *Zvon* »revolucionaren« samo v prvem letu svojega izhajanja, ko se je aktivno boril proti »kulturnemu cehovstvu«.

3 ANALIZA LITERARNOTEORETIČNIH IN LITERARNOZGODOVINSKIH TEKSTOV O RUSKI LITERATURI, NAVEZAVA NA NABOR PREVODOV RUSKIH LITERARNIH DEL IN NJIHOV POMEN V SLOVENSKI LITERATURI OBRAVNAVANEGA OBDOBJA (2. POLOVICA 19. STOLETJA IN ZAČETEK 20. STOLETJA)

V prvem delu diplomske naloge sem zbirala podatke o prevodih ruske literature, objavljenih v literarnih časopisih, ki so v slovenskem jeziku izhajali do 1. svetovne vojne. Že sama preglednica nam pove, da je bilo zanimanje za rusko umetniško ustvarjanje precej veliko, še bolj pa to postane jasno ob pregledu literarnozgodovinskih in literarnoteoretičnih sestavkov o ruski literaturi. V naslednji poglavjih se zato ukvarjam s podrobnejšo analizo metaliterarnih tekstov v odnosu do izbranih prevodov ruske literature ter njihovim pomenom v razvoju ruske in slovenske literature.

3.1 STARORUSKA KNJIŽEVNOST

Iz pregleda člankov, ki se nanašajo na rusko književnost, sem ugotovila, da so se slovenski književniki zanimali tako za starejšo kot tudi za sočasno rusko literaturo. Tako lahko o najstarejših spomenikih ruskega slovstva beremo v *Glasniku slovenskega slovstva* (1854), v prispevku *Nestor in nekdanje mesto Kijev*. Avtor najprej oriše pomen Nestorjevega dela za razumevanje in preučevanje ruske zgodovine, nato poda njegov življenjepis ter obširno razpravo o letopisu, ki opisuje zgodovino Kijevske Rusije, *Pripoved o minulih letih*. Najprej izpostavi velik vpliv letopisa na razvoj opismenjevanja, predstavi polemike o izvirnosti besedila, vire iz katerih je črpal avtor, opiše jezik in stil pisanja ter na koncu poda še podrobno vsebino letopisa. Malmenvall v spremni besedi k prevodu letopisa *Pripoved o minulih letih* (2015, 200-202) tekst označi za najpomembnejše historiografsko delo, ki obravnava rusko zgodovino od sredine 9. stoletja do leta 1117 in za enega izmed vrhuncev srednjeveške pismenosti. Letopis predstavlja izjemen vir za preučevanje vzhodnoslovanske srednjeveške zgodovine in književnosti, hkrati pa je bil zaradi svojega politično-domoljubnega naboja tekst aktualen tudi za slovenskega bralca s sredine 19. stoletja, v obdobju po marčni revoluciji leta 1848, ki je prinesla zahteve po konstituiranju slovenske narodne entitete, utemeljene z lastno zgodovino in zgodovino celotnega slovanskega ozemlja.

V 2. polovici 19. stoletja je tako močno naraslo zanimanje za zgodovino drugih slovanskih narodov, med drugimi je v 6. letniku (1874) *Besednika* v nadaljevanjih izhajal prispevek J. Steklase o zgodovini Rusije. Razprava je napisana na podlagi zgodovinskih del Petruševskega (najverjetneje gre za prevod njegovih zgodovinskih razprav, ki so bile v 8 zvezkih objavljene leta 1866: Петрушевский А. Ф., *История Руси. Рассказы про старое время. От начала Русской земли до Петра Великого.*), razdeljena pa je na tri poglavja: *O začetku Ruske države, Vladimir, krasno solnce ter Mongolski jarem in tatarska razdjava*. Steklasa je po ruskih virih o zgodovinskih dogodkih in osebnostih pisal tudi v *Zori* leta 1875. Najprej je bil objavljen esej *Veliki Novgorod*, ki govori o zgodovini tega mesta, nato pa še življenjepis *Knez Vladimir Monomah*.

O velikem zanimanju za najstarejše spomenike ruskega pismenstva in rusko ljudsko slovstvo priča tudi zapis o izidu Pleteršnikovega prevoda staroruskega junaškega epa *Pesem o Igorjevem bojnem pohodu* s podrobno vsebino epa in komentarjem prevoda v 9. letniku (1866) *Slovenskega glasnika* ter razprava *Biline*, ki je leta 1908 izhajala v časopisu *Dom in svet* (št. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 12), v njej pa avtor Leopold Lenard podrobno predstavlja najstarejše ruske biline iz dokijevskega, kijevskega in novgorodskega cikla. Razprava zajema predstavitev prvih zbiralcev bilin, tipologijo junakov (»bogati«) in vsebine ter predstavitev posameznih tekstov o tipičnih staroruskih junakih (Dobrina Nikitič, Ilija Muromec, Mikula Seljaninovič, Volga Svetoslavič, Suhan in Suhman Demantijevič, Kolivan Ivanovič in Ivan Kolivanovič). Prispevek *Čertice iz ruskega basnoslovja* Frana Jeriša, objavljen v edini številki časopisa *Glasnik slovenskega slovstva*, govori o nadnaravnih bitjih iz ruske mitologije, ki so se ohranila v ljudskih pravljicah, pripovedkah in legendah. Članek z naslovom *Velikoruske narodne pesmi / Velikoruskija narodnyja pjesni* je izšel leta 1896 v *Ljubljanskem zvonu* in predstavlja knjigo z istim naslovom, ki jo je leta 1895 izdal prof. I. A. Soboljevski. Gre za zbirko ruskih narodnih pesmi, ki obsega 503 krajše tekste z različno vsebino. Podan je tudi prevod ene izmed njih (*Mrtvi kazak*) ter razprava o razlikah med narodnim in umetnim pesništvom s primeri folklornih motivov v ustvarjanju največjih ruskih pesnikov (Puškin, Lermontov). V zadnjem delu razprave je govora o verzni obliki, kiticah in metriki v ruskih narodnih pesmih.

3.2 NOVEJŠA RUSKA KNJIŽEVNOST

Novejša ruska književnost obsega obdobje literarnega razvoja, ki je nastopilo z reformami Petra I., ko je v ruski književnosti prepoznaven očiten premik od prej po večini nabožne literarne produkcije k posvetni. Ko se je ruska država vse bolj odpirala proti Zahodu, so se tudi v ruski književnosti širili zgledi modernejših literarnih tokov, kar je vplivalo tako na oblikovno kot na tematsko-motivno usmeritev sočasnega ruskega literarnega razvoja.

3.2.1 Ruska književnost v 18. stoletju

To obdobje so zaznamovale reforme Petra I., ki so Rusijo približale naprednim evropskim državam. Fran Maselj (Podlimbarski) je v časopisu *Zora* leta 1872 objavil članek o življenju in delovanju Petra Velikega, v katerem najprej podrobno opiše socialno-politične okoliščine njegove dobe, nato oriše njegov značaj, izobraževanje, družinske razmere ter njegov način vladanja, reforme in prispevek k razvoju ruske družbe.

V *Besedniku* je leta 1873 izšel prispevek Leopolda Gorenjca z naslovom *Mihael Vasiljevič Lomonosov (Po obširnem Čičagovem spisu posnel Leop. Gorenjec.)*. Opisan je njegov življenjepis ter pomen za razvoj ruske znanosti, izobraževanja in umetnosti. Ob 200-letnici rojstva Lomonosova, leta 1912, je bil v *Naših zapiskih* zopet objavljen njegov življenjepis, s poudarkom na literarnem ustvarjanju. Mihail Vasiljevič Lomonosov (1711-1765) je bil znanstvenik, ki je pomembno vplival na razvoj naravoslovja, uveljavil se je kot najpomembnejši pesnik tega obdobja, hkrati pa velja za utemeljitelja ruskega knjižnega jezika, ki se je prvi ukvarjal s preučevanjem živega ruskega jezika in ga sistematično opisal v svojem delu *Gramatika* (1757). V obeh prispevkih o Lomonosovu je sicer podrobno opisano tudi njegovo pesniško ustvarjanje, kljub temu pa v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne nisem zasledila nobenega prevoda njegovih pesniških del, saj je ode pisal v visokem pesniškem stilu, njihova vsebina pa temelji na gradnji idealne podobe razsvetljenih vladarjev in pravične države, kar ni sovpadalo s tedanjim družbeno-političnim ustrojem in literarnorazvojnimi silnicami v slovenski književnosti.

Iz 2. polovice 18. stoletja, ki jo v ruski literaturi zaznamuje klasicistična poetika, je bil tako v prevodu (*Slovenski glasnik*) objavljen le en ruski literarni tekst, oda *Bog* G. R. Deržavina iz leta 1784, ki jo je prevedel Fran Levstik. Prevajalec v opombi zapiše, da se je prevoda lotil le zato, da bi podal primer, kako je potrebno prevajati rusko poezijo. V izvirniku sta bili v *Slovenskem glasniku* objavljeni še dve njegovi odi (*Сельский вечер*, *Крещенский вечер*).

O literarnem delovanju carice Katarine II., ki je vladala v 2. polovici 18. stoletja, je v *Ljubljanskem zvonu* leta 1905 pisal Janko Bratina. V članku *Literarno delovanje ruske cesarice Katarine II.*, ki ga je spisal po različnih ruskih virih, predstavi njeno razgibano literarno ustvarjanje ter površno zanimanje za različna znanstvena in umetnostna področja, s čimer je pomembno vplivala na razvoj razsvetljenske miselnosti v ruski literaturi.

Na prelomu 18. in 19. stoletja je ustvarjal I. A. Krilov (1769-1844), ob 100-letnici njegovega rojstva pa je bil leta 1868 v *Slovenskem glasniku* objavljen prispevek *Ivan Andrejevič Krylov* (Spisal P.) z obsežnim življenjepisom in prevodom dveh njegovih basni *Parnas* in *Modriš*. Več njegovih basni je v izvirniku izšlo v časopisu *Slovanski svet* (*Лебедь, Щука и рак, Квартетъ, Зеркало и обезьяна, Щука, Стрекоза и муравей, Волкъ и лисица, Овцы и собаки*). V istem obdobju je ustvarjal tudi N. M. Karamzin (1766-1826), njegova pesem *Pomlad na ruskem* je bila v izvirniku objavljena v rubriki *Slovansko berilo* v *Slovenskem glasniku* (9. letnik, št. 1). Oba avtorja imata pomembno vlogo v razvoju ruske književnosti na prehodu z 18. v 19. stoletje. Krilov je eden najpomembnejših basnopiscev sodobnega časa. Basen, ki je didaktični žanr in je doživela svoj razcvet v klasicizmu, je preoblikoval in ji dodal novo vsebino. Njegova dela niso več moralistična, ampak na satiričen način opisujejo zgodovinske dogodke s preloma stoletij in kritično presojuje družbene razmere. Njegovi junaki niso zgrajeni po tipiziranih klasicističnih vzorcih, temveč nosijo pristne ljudske karakteristike. Karamzin je razvoj ruske književnosti zaznamoval predvsem s preučevanjem ruske zgodovine (*Zgodovina ruske države*) in proznimi deli (*Pisma ruskega popotnika*, *Uboga Liza*). V svojih tekstih poudarja pomen človekove duševnosti in individualnosti ter v knjižni jezik vnaša prvine pogovornega jezika, »z reformo jezika sklene obdobje klasicistične normativne poetike ter z navezavo na živ jezik plemiškega sloja ustvari drugačen svet podob, ta pa postane temelj individualnemu pesniškemu govoru v času romantizma« (Javornik 2008, 59). Javornik poleg Karamzina in Krilova izpostavlja še Radiščeva, ki je s pozivom k odpravi

tlačanstva odločilno vplival na pojav dekabristične poezije v začetku 19. stoletja. O slednjem v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne ni zapisov.

3.2.2 Ruska književnost v 19. stoletju

Na razvoj ruske književnosti so v začetku 19. stoletja močno vplivale ideje francoskega razsvetljenstva in družbene spremembe, ki jih je prinesla francoska buržoazna revolucija leta 1789. Zanj je značilen nov pogled na svet, ki ga predvsem v prvih desetletjih še vedno prevzema klasicistični duh in njegova normativna poetika, pod vplivom naprednih literarnih smeri z Zahoda pa se ta začne rušiti, zato nastajajo vedno novi literarni tokovi, ki predstavljajo svojevrsten odziv na sočasne socialne in politične razmere. Med napredno inteligenco se uveljavljajo tudi močna domoljubna čustva, ki pozivajo k ohranjanju tradicionalnih vrednot in se zavzemajo za nacionalno samobitnost.. Zato ni presenečenje, da je največ prevodov ruske literature v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne iz obdobja, ki ga v razvoju ruske književnosti zaznamuje razmah romantizma, literarna zgodovina pa ga opisuje kot »Zlati vek« ruske poezije.

3.2.2.1 Prva polovica 19. stoletja

V 24. številki 3. letnika (1852) *Slovenske čbele* je bilo objavljeno obvestilo o smrti V. A. Žukovskega (1783-1852) ter krajši sestavek o njegovem življenju in delu. Izpostavljena je njegova prevajalska dejavnost in izvirna pesniška dela, ki so po mnenju avtorja članka pisana v »čistem narodnem duhu«. V 26. številki 3. letnika *Slovenske čbele* pa najdemo prispevek z naslovom *Žukovski in Gogol*. Oba ustvarjalca sta umrla v istem letu, v članku pa neznan avtor primerja njuno ustvarjanje in življenje. Navaja, da sta bila začetnika dveh povsem različnih smeri v ruski literaturi: Žukovski je bil predstavnik »klasično-romantične«, Gogolj pa začetnik »narodne ruske šole«. V obravnavanem gradivu nisem našla nobenega prevoda iz ustvarjalnega opusa Žukovskega, se pa v *Slovenski bčeli* leta 1851 pojavi povest z naslovom *Vadim* B. Janežiča. Na koncu povesti je zapis »Po ruskem Žukovsky-ga.«, iz česar sklepam, da je na podlagi motivov iz balade *Vadim*, ki jo je Žukovski napisal leta 1817, avtor zapisal zgodbo o junaku Vadimu in puščavniku Gostomislu. Žukovski v razvoju ruske literature

predstavlja začetno fazo romantizma, v svojih elegijah skuša, tudi preko opisov narave, nazorno predstaviti človekovo duševnost, preoblikuje pesniški jezik, zanima se za ljudsko izročilo in poruši tradicionalno shemo balade s tragičnim koncem. Ta ni več odvisen od klišejskih vzorcev, ampak ga motivirajo karakteristike osrednjega lika, povezane s folklornimi predstavami.

Leta 1884 je dr. Fran Celestin v 1. letniku *Slovana* (št. 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 38, 40, 41) objavil obširno razpravo o A. S. Puškinu, o njegovi dobi, življenju in delu, ki ga je razdelil na naslednja štiri poglavja in v njih podrobno analiziral avtorjeve najpomembnejše tekste: *Puškinova lirika*, *Puškinove »poeme«*, *Roman »Evgenij Onegin«*, *Drama: Boris Godunov in druga povestna dela Puškinova*. Naslednje leto je Ivan Hribar (Krutorogov) prav tako v *Slovanu* objavil prispevek *K petdesetletnici smrti Puškina*, v katerem podaja splošen oris umetnikovega življenja in dela. Članek o Puškinu je bil objavljen tudi leta 1895 v katoliški reviji *Dom in svet*, prispeval ga je Viktor Bučar, vendar pa glede na Celestinovo razpravo ne prinaša nobenih novih ugotovitev. Nadvse zanimiva je razprava dr. Ivana Laha iz 3. letnika (1905) časopisa *Slovan: mesečnik za književnost, umetnost in prosveto* z naslovom *Pan Tadeusz – Evgenij Onegin – Slavy dcera – Krst pri Savici. Ob stoletnici štirih slovanskih pesnikov*, v kateri obravnava štiri »največje slovanske epe« iz 1. polovice 19. stoletja. Najprej poda celovit opis kulturno-političnih okoliščin dobe, nato pa posamezno obravnava življenjepise avtorjev in njihova dela.

V ruski literarni zgodovini velja Puškin za največjega romantičnega pesnika, ki je pomembno vplival tudi na razvoj zahodnoevropske književnosti. Njegov pomen je bil nedvomno prepoznan tudi v slovenskem literarnem prostoru, saj sem v literarnih časopisih do 1. svetovne vojne, poleg zgoraj naštetih razprav, našla tudi 18 prevodov (pesem *Črni šal* je bila objavljena dvakrat, *Dva vrana* pa trikrat v različnih časopisih) njegovih pesniških del ter prevod zgodovinske drame *Boris Godunov*. Javornik (2008, 79-135) njegovo ustvarjanje razdeli na 5 obdobj, razen iz prvega, licejskega obdobja (1811-1817), so bili v slovenskih literarnih časopisih objavljeni prevodi njegovih literarnih del iz celotnega ustvarjalnega opusa. Iz peterburškega obdobja (1817-1820) sta pesmi *Prerojenje* (*Возрождение*, 1819) in *Rusalka* (*Русалка*, 1819). V obdobju pregnanstva na jug (1820-1824) nastane cikel južnih poem, odlomek iz prve, *Kavkaški ujetnik* (*Кавказский пленник*, 1820-1821), je bil v prevodu

leta 1892 objavljen v *Slovanskem svetu*. Iz tega obdobja so tudi pesmi *Črni šal* (*Черная шаль*, 1820), *Preživel svoja koprnjenja* (*Я пережил свои желанья*, 1821), *Voz življenja* (*Телега жизни*, 1823), *Pesem o modrem Olegu* (*Песнь о вещем Олеге*, 1822) in *Čerkeska pesem* (*Черкесская песня*, 1823). Na domačem posestvu Mihajlovsko (1824-1826), nastane pesem *Zimski večer* (*Зимний вечер*, 1825) ter zgodovinska tragedija *Boris Godunov*, »ki je po mnenju ruske literarne zgodovine prvo rusko realistično dramsko delo« (Javornik 2008, 97). Iz obdobja po Puškinovi vrnitvi na dvor (1826-1830) so v slovenskem prevodu izšle njegove pesmi *Talizman* (*Талисман*, 1827), *Trije vrelci* (*Три ключа*, 1827), *Dva vrana* (*Ворон к ворону летит*, 1828) in *Kavkaz* (*Кавказ*, 1829). Iz zadnjega obdobja v Boldinu (1830-1837) sta prevedeni pesmi *Hudiči* (*Бесы*, 1830) in *Črna megla* (*Туча*, 1835).

Drugi najpomembnejši predstavnik ruskega romantizma je bil M. Ju. Lermontov (1814-1841). Ob 50. obletnici njegove smrti je Ivan Prijatelj v *Domu in svetu* objavil članek o njegovem življenju in o dogodkih, ki so bistveno vplivali na pesnikovo ustvarjanje. V nadaljevanju Prijatelj izpostavi vpliv Puškina na njegov pesniški razvoj in doda, da v nasprotju s Puškinovo liriko, dela Lermontova niso pisana »samo za srce«, ampak se v njih kažejo velike ideje, ki močno presegajo njegov čas. Njegova umetniška dela so mračna, pesimistična in kritično obravnavajo napake človeške družbe. Avtor članka na koncu oceni, da je lirsko ustvarjanje Lermontova boljše kot njegovo pripovedništvo, ki se zaradi prezgodnje smrti pesnika ni moglo nadaljnje razvijati. V luči slednje Prijateljeve trditve torej ne preseneča dejstvo, da je bilo v slovenskih literarnih časopisih v obravnavanem obdobju objavljenih kar 40 prevodov pesniških del in niti eno prozno ali dramsko delo Lermontova. Glede na to, da je prevodno najbolje zastopan avtor, sem njegovo ustvarjanje nekoliko podrobneje razčlenila. Javornik (2008, 159-179) navaja, da je ena izmed glavnih značilnosti ustvarjanja Lermontova nasploh tragična razpetost človeka med božansko in demonično načelo, ki sta v nenehnem konfliktu. Tudi njegov opus lahko razdelimo na več obdobj. V prvem obdobju (1828-1836) se v njegovi poeziji kaže tipičen romantični konflikt med junakom, ki stremlje k idealu in družbenim okoljem, ki ga zavrača, to razmerje pa pesnik ubeseduje z ustaljenimi vzorci romantičnega kanona. Za poezijo iz tega obdobja je značilna uporaba avtobiografskih motivov in motivov iz narave, s katerimi slika trenutna duševna razpoloženja. Iz prvega obdobja je bilo v slovenskih literarnih časopisih objavljenih 16 pesmi, najbolj tipični sta *Angel* (*Ангел*, 1831) in *Jadro* (*Парус*, 1831). V zrelem obdobju ustvarjanja (1837-1841) so nastala njegova najboljša dela. Lermontov opusti romantično retoriko in avtobiografsko izpovednost, njegov pesniški izraz

postane psihološko bolj poglobljen, prevladujejo objektivne pesniške podobe. Pesmi iz tega obdobja lahko delimo na lirske monologe s filozofsko, socialno ali psihološko tematiko, kamor spadajo prevodi pesmi *Molitev* (Молитва, 1839), *Duma* (Дума, 1838) in *Ta dolgčas, ta žalost* (И скучно и грустно, 1840) ter pesmi z objektivno tematiko, npr. *Kozaška uspravanka* (Казачья колыбельная песня, 1838), *Oporoka* (Завещание, 1841) in *Oni so se ljubili tako dolgo in nežno* (Они любили друг друга так долго и нежно, 1841). O pomenu pesniškega poslanstva se sprašuje v pesmih *Pesnikova smrt* (Смерть поэта, 1837), *Sam samotni stopil sem na cesto* (Выхожу один я на дорогу, 1841) in *Prerok* (Пророк, 1841). V zrelem obdobju je Lermontov napisal tudi več pesnitev, slovenski prevod *Pesmi o carju Ivanu Vasiljeviču, mladem opričniku in pogumnem trgovcu Kalašnikovu* (Песня про царя Ивана Васильевича, молодого опричника и удалого купца Калашникова, 1837) je leta 1885 izšla v *Slovanu*, pesnitev *Demon* (Демон, 1829-1839) pa je bila objavljena leta 1864 v *Slovenskem glasniku*. V slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne je 24 prevodov iz zrelega obdobja v ustvarjanju Lermontova, med njimi, kot že omenjeno zgoraj, ni proznih in dramskih del. Slovenska literarna kritika jih v obravnavanem obdobju najverjetneje ni prepoznala kot dovolj aktualnih ali dovolj kakovostnih, k čemur napeljuje tudi Prijateljev članek. Vsekakor pa so se slovenski bralci že zelo zgodaj lahko seznanili z njegovo liriko, ki je prav tako pomembno vplivala na nadaljnji razvoj ruske in slovenske književnosti.

V 17. letniku (1904) časopisa *Dom in svet* je izšla razprava Ivana Laha *Tjutčev in Homjakov; k stoletnici dveh rusko-slovanskih pesnikov*, ki sta bila po avtorjevem mnenju »prva glasnika rusko-slovanske ideje«. Najprej je podan zgodovinski pregled stikov med Slovenci oz. Zahodno Evropo in Rusijo, nato avtor govori o razvoju vseslovanske ideje in predstavi življenje F. I. Tjutčeva (1803-1873) ter njegov pesniški razvoj. V razpravo so vključeni tudi prevodi njegovih pesmi in posameznih verzov. Samostojno je v prevodu Frana Gestrina leta 1886 v časopisu *Slovan* izšla pesem F. I. Tjutčeva *Kar mnite vi* (He то, что мните вы, природа, 1836).

V drugem delu razprave z naslovom *Aleksej Stepanovič Homjakov* Lah opiše življenje Homjakova in podrobno predstavi krog »slovanofilov« in njihove ideje. »Oživiti so hoteli zopet staro slovansko Rusijo; poudarjali so nasprotje med 'modernim Petrogradom in staro Moskvo', obsojali so reforme Petra Vel., češ da je prezrl narodne pravice; novo slovstvo in

življenje sta ločila inteligenco preveč od naroda. Torej nazaj k narodu!» (Lah 1904, 362). Avtor v nadaljevanju predstavi filozofske in teološke nazore Homjakova, ki se jasno odražajo v njegovem umetniškem ustvarjanju, kar podkrepi s prevodi njegovih pesmi in verzov. V 24. letniku (1904) časopisa *Ljubljanski zvon* je Ivan Prijatelj podal obširno razpravo z naslovom *K stoletnici Homjakova*, v kateri predstavi filozofske pobude za nastanek »slovanofilstva«, razvoj tega gibanja in nazore Homjakova, ki je bil glavni zagovornik ideje o kolektivni, ljudski zavesti, ki je kodificirana v narodni religiji (pravoslavlje kot edina rešilna ideja vsega človeštva). Prijatelj navaja, da so se ideje »slovanofilov« v različnih oblikah pojavljale tudi »v šestdesetih letih v prosvetnih pozitivistih, v sedemdesetih v subjektivnih narodnikih, v devetdesetih v marksistih in živ[i]jo v sodobnih novoidealistih.« V slovenskih literarnih časopisih sem našla prevode treh pesmi, ki jih je Homjakov napisal med letoma 1826 in 1832: *Pred spanjem* (*На сон грядущий*, 1831), *Prošnja* (*Просьба*, 1828/1831) in *Tujka* (*Иностранка*, 1832). Pesem *Detetom* (*К детям*, 1859) je bila leta 1863 objavljena v *Slovenskem glasniku*, pesem *Spokornik* (*Труженник*, 1858) pa leta 1899 v *Slovenki*. Homjakov v svojih pesmih poudarja pomen pesniškega poslanstva ter organsko povezanost človeka in narave, skozi katero skuša doumeti kozmični red.

Tudi A. V. Kolcov (1809-1842) je v svojih pesmih upodabljal vsakdanje življenje, kmečka opravila in slikovito naravo. V svoje ustvarjanje je vnašal idejo narodnosti, ki pa ne izhaja iz religioznih podstav, ampak iz tradicije ljudskega slovstva. V slovenskem prevodu A. Benkoviča je dvakrat izšla njegova pesem *Zadnja borba*, leta 1899 v *Slovenki* in leta 1912 v katoliškem časopisu *Dom in svet*. Leta 1909 je Anton Erjavec v *Domu in svetu* objavil kritiško-biografsko črtico *Aleksej Vasiljevič Koljcov*, v kateri poleg pisateljevega življenjepisa skrbno opiše njegov poetični nazor in ustvarjalnost. Za boljšo nazornost pesnikovega ustvarjanja so v razpravo umeščeni tudi prevod njegove pesmi *Razmišljanje seljaka* ter izseki iz njegovih poezij, ki avtorju članka služijo za ponazoritev treh osrednjih tem pesnikovega opusa: narava, vsakdanje delo in borba za individualen obstoj ter čutna ljubezen. Prispevek je izšel ob 100-letnici pesnikovega rojstva.

Poleg zgoraj naštetih avtorjev je v *Slovanskem svetu* izšel prevod pesmi N. P. Ogarjeva *Otožnost* (*Хандра*, 1840), še nekaj avtorjev iz tega obdobja pa je bilo v izvirniku objavljenih v *Slovanskem svetu*: A. N. Majkov (*Нива, Весна, Летний дождь, Ласточка*), Ja. P.

Polonski (*Тену*) in A. A. Fet (*Вопомъ*). Ob Fetovi smrti leta 1892 sta v *Slovanskem svetu* o njegovem življenju in delu pisala Božidar Tvorcov in Fran Celestin. Celestin v članku najprej poda avtorjev kratek življenjepis in pregled njegovega literarnega ustvarjanja. Poleg pisanja izvirne poezije in proze se je Fet ukvarjal tudi s prevajanjem. Njegova lirika je preprosta in jasna, brez ironije ali sentimentalnosti, skozi podobe ruskega življenja na kmetih pa pesnik izpoveduje svoj svetovni nazor, ki je izrazito narodno usmerjen. Prav tako je v *Slovanskem svetu* ob smrti A. N. Majkova (1821-1897) Božidar Tvorcov napisal prispevek o njegovem življenju in literarnem ustvarjanju. Tvorcov navaja, da se v razvoju pesništva Majkova odraža celotna ruska poezija 19. stoletja. Na njegovo ustvarjanje so močno vplivala potovanja v Rim, kjer se je spoznal z antično kulturo, v Prago, kjer se je seznanil z zahodnim slovanstvom in predvsem v Grčijo, ki je s svojo kulturo, filozofijo in literaturo najbolj vplivala na njegovo ustvarjanje. V poznih pesmih se vrača k Rusiji in umre kot prepričan »slovano fil«.

Prevodov dramskih del, razen že omenjenega *Borisa Godunova*, iz ruske literature v 1. polovici 19. stoletja ni. V 8. letniku (1895) revije *Slovanski svet* je bila ob 100. obletnici rojstva objavljena »biografična črtica« z naslovom *Aleksander Sergejevič Gribojedov* (*Александръ Сергеевичъ Грибоедовъ*). Avtor najprej opredeli pomen Gribojedova in njegove komedije *Gorje pametnemu* (*Горе от ума*, 1825) za rusko književnost, nato pa poda njegov življenjepis. Ob 75. obletnici prve uprizoritve komedije *Gorje pametnemu* leta 1906 je bil obsežen članek o Gribojedovu objavljen v časopisu *Dom in svet*. Avtor L. Lenard meni, da je to prva izvirna ruska drama, ki pomeni začetek ruskega gledališča, Gribojedova pa poleg Puškina in Lermontova smatra za začetnika modernega ruskega slovstva. O vsebini in pomenu same komedije avtor ne razpravlja. Komedija *Gorje pametnemu* je sicer poleg *Borisa Godunova* najpomembnejše delo v razvoju ruske dramatike, ki kritično in satirično presoja družbene razmere v začetku 19. stoletja. S stvarnim upodabljanjem življenjskih navad in tedanje ruske govorne podobe predstavlja enciklopedijo ruskega življenja in pomeni »vezni člen med klasicistično komediografijo Fonvizina in 'novo' komedijo Gogolja, satirami Saltikova – Ščedrina in realistično dramatiko Ostrovskega« (Javornik 2008, 136).

V času romantizma doživlja intenziven razvoj tudi pripovedništvo. Najprej so nastala krajša prozna dela, ki jih Javornik (2008, 149) imenuje »mejne lirsko-epske vrste« in predstavljajo osnovo za razvoj romana v obdobju realizma. Najbolj priljubljen žanr je povest, ki jih glede

na tematiko delimo na fantastične, zgodovinske in povesti z vsakdanjo tematiko. A. A. Perovski (1787-1836) s psevdonimom Antonij Pogorelski velja za utemeljitelja fantastične povesti. Njegova povest *Potovanje v poštnem vozu* (*Путешествие в diligжансе*, 1828) je leta 1872 v slovenskem prevodu izšla v literarnem časopisu *Besednik* (št. 5, 6, 7, 8).

Žanr fantastične povesti pa je dosegel svoj vrhunec v ustvarjanju N. V. Gogolja (1809-1852). Članek z naslovom *Nikolaj Vasiljevič Gogolj, slaven rusk pisatelj* je izšel leta 1872 v *Zori*, spisal ga je Leopold Gorenjec. Avtor smatra Gogolja za prvega pristnega ruskega novelista, saj so vsi njegovi predhodniki pisali po vzoru zahodnoevropskih pisateljev. Gorenjec najprej predstavi Gogoljevo ukrajinsko poreklo, njegovo življenje, natančneje opiše nekatera najpomembnejša pripovedna in dramska dela ter odzive literarne kritike na njegovo ustvarjanje. V *Slovanu* je izčrpen članek o Gogoljevem življenju in delu leta 1884 objavil Fran Celestin, leta 1902 pa je v *Ljubljanskem zvonu* Ivan Prijatelj ob 50-letnici Gogoljeve smrti objavil sestavek z naslovom *Gogolj; Dva portreta*. Na podlagi dveh Gogoljevih portretov, mladostnega, ki ga je naslikal Venezian, in starejšega, ki ga je leta 1841 v Rimu naslikal Ivanov, avtor razpravlja o umetnikovih življenjskih in umetniških nazorih v različnih življenjskih obdobjih. Celestin v razpravi *N. V. Gogolj. (1810-1852)* v prvem delu na kratko predstavi Gogoljevo življenje in delo, nato pa izpostavi temeljne značilnosti njegovega ustvarjanja. Za razliko od Puškina in Lermontova Gogolj v literaturi ne išče ideala lepote, ampak objektivno slika socialne »prikazni«, navadne ljudi z roba družbe, ki so sebični in imajo povsem realne človeške pomanjkljivosti, o katerih pa avtor sam ne podaja vrednostnih sodb. Celestin meni, da je Gogolj prebudil v ruski literaturi željo po samospoznavanju, po opisovanju številnih slabosti ruskega načina življenja, ki onemogočajo razvoj in napredek ruskega naroda. Gogoljevo literarno ustvarjanje razdeli na tri obdobja: na povesti iz ukrajinskega življenja, na povesti iz Peterburga ter obdobje v katerem sta nastala *Revizor* in *Mrtve duše*. Nato vsa tri obdobja in najpomembnejša dela natančneje razčleni, na koncu pa oceni njegov pomen za rusko književnost in vpliv na realistične pisatelje, ki so se po njegovem zgledu vrnili k ruskemu človeku in tako v bralcih budili zanimanje za življenje in napredek celotnega ruskega naroda. Po Javorniku se v prvem obdobju ustvarjanja Gogolj navezuje na domačo, ukrajinsko folkloro in naravo, za povesti je značilna fantastičnost, nekatera dela že vsebujejo humorne elemente. Takšna je tudi fantastična povest *Vij / Kijevski školaci* (*Buň*, 1835), edino Gogoljevo delo, ki je bilo objavljeno v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne. Povest je v prevodu Lavoslava Gorenjca – Podgoričana izšla

leta 1872 v *Besedniku*. Gogolj s svojimi pripovednimi in dramskimi deli velja za utemeljitelja kritičnega realizma v ruski literaturi, hkrati pa njegovo stremljenje k idealu in odkrivanju »destruktivn[ih] sil, ki na usoden način zaznamujejo človekovo duševnost«, predstavlja začetek dekadence literature (Javornik 2008, 196).

Od pripovednih del je iz tega obdobja leta 1863 v *Slovenskem glasniku* izšel še krajši roman V. A. Vonlarskega (1814-1852) *Velika gospa* (*Большая Барыня*, 1852).

K razvoju ruske kritike je v 1. polovici 19. stoletja največ prispeval V. G. Belinski (1811-1848). V 4. letniku (1886) *Ljubljanskega zvona* je izšel članek Frana Celestina z naslovom *Vissarion Grigorjevič Belinskij*. Avtor najprej podaja kratek opis razvoja literature v 19. stoletju, nato pa se osredotoči na literarno kritiko Belinskega, ki je usmerjala literarni razvoj njegovih sodobnikov Gogolja, Lermontova in Kolcova, ki so po mnenju avtorja ustvarjali v duhu »produktivnega realizma«. Belinski je bil zagovornik evropeizacije oz. zahodne kulture, simpatiziral je z »zapadniki« in prihajal v različne polemične spore s »slovanofili«. Avtor članka razlaga kritikov odnos do sodobnih književnikov, še posebej je cenil Gogolja in Turgenjeva, njegov svetovni nazor ter razmerje do družbeno-političnih okoliščin njegove dobe. Razprava *Belinski in njegova doba; Ob stoletnici njegovega rojstva* je bila leta 1912 objavljena v 2. in 3. številki revije *Slovan*. V njej so predstavljene družbeno-politične okoliščine v 1. polovici 19. stoletja ter različne literarne smeri, ki so se izoblikovale v tem obdobju. Podrobneje sta razčlenjeni dve glavni idejni struji, ki sta se izoblikovali v 40. letih: »slovanofili« in »zapadniki«. Nato je podan krajši življenjepis Belinskega, razvoj njegove kritike v 30. in 40. letih ter njegova najpomembnejša dela, ki so nastala v obdobju med letoma 1841 in 1848. Opisan je tudi njegov vpliv na sočasno in nadaljnje ustvarjanje ruskih književnikov.

3.2.2.2 Druga polovica 19. stoletja

V tem obdobju so izhajali slovenski literarni časopisi, v katerih sem iskala prevode iz ruske književnosti. Kot zanimivost naj omenim, da se v vseh časopisih od *Slovenskega glasnika* (1858) naprej na zadnjih straneh, ki so namenjene objavljanju različnih aktualnih novic iz domače in tuje politike, kulture in literature, redno pojavljajo sestavki o ruski literaturi, ki obveščajo o novo izdanih knjigah, o različnih leposlovnih delih, ki se objavljajo v ruskem časopisu, ter o sodobnem kulturnem in političnem življenju v tedanji Rusiji. O ruski literaturi v 2. polovici 19. stoletja je v slovenskih literarnih časopisih objavljenih več obsežnih razprav, ki podajajo celovit pregled ruske kulturne in literarne tradicije v 19. stoletju.

Zadnja razprava o ruski literaturi iz obravnavanega obdobja je izšla leta 1915 v *Ljubljanskem zvonu* in nosi naslov *Razvoj umevanja in periodizacije ruske zgodovine*, njen avtor pa je N. F. Preobraženskij. Razprava je izhajala v 5., 6., 7. in 8. številki 35. letnika, govori pa o evoluciji zgodovinskega mišljenja oz. znanstvenega umevanja nalog zgodovinopisja v Rusiji, ki je vplivalo tudi na razvoj literature in obratno. Avtor nazorno predstavi razvoj zgodovinske miselnosti od začetka 18. stoletja do najnovejših dognanj v historiografiji v začetku 20. stoletja. Podrobneje opiše idejna izhodišča »slovanofilov« in »zapadnikov« ter tri glavne struje zgodovinskega raziskovanja zadnjih 25 let in njihove pobudnike: Ključevski, Bestužev-Rjumin in Solovjev. Nato poda periodizacijo ruske zgodovine Ključevskega, glavne značilnosti posameznih obdobj ter primerjavo s periodizacijo Solovjova. V zadnjem delu poudari vpliv Ključevskega na druge raziskovalce, na porast zanimanja za zahodno zgodovino in v luči evropskih dogodkov tudi za lastno, rusko preteklost. Za obravnavano temo je razprava zanimiva, ker opiše razvoj gibanja »slovanofilov«, njihovo miselnost in kako so se ideje o Ruski samobitnosti udejanjale v literaturi.

Razprava, ki poroča o razvoju ruske književnosti z zgodovinskega vidika izoblikovanja radikalnih političnih (in literarnih) struj, je predavanje dr. Frana Celestina v zagrebškem vojnem kazinu dne 26. 3. 1886, ki je bilo leta 1887 objavljeno v 13. in 14. številki 4. letnika časopisa *Slovan*. V razpravi *Ruske radikalne struje* avtor predstavi razvoj protivladnih političnih gibanj v Rusiji ter njihovo družbeno in literarno delovanje. Razpravo začne s

prostozidarstvom v 2. polovici 18. stoletja (Novikov, Radiščev), nadaljuje z »dekabristi« in krožkom Petraševskega ter, po zatrtju slednjega, o razširjanju socialnih idej v emigraciji (Hercen in njegov časopis *Zvon* (*Колокол*), Ogarjev, Bakunin). Nato opisuje nevzdržne družbene razmere po Krimski vojni ter pojav in razvoj nihilizma v ruski literaturi, ki ga predstavi skozi dela Turgenjeva, Pisemskega, Dostojevskega, Gončarova in Černiševskega. Dalje razpravlja o vlogi publicistike pri širjenju radikalnih nazorov, o nekritičnem sprejemanju nekaterih zahodnoevropskih idej ter o pojavu fanatizma in »hoje med narod«, ki se je v skrajni obliki razvila v terorizem in atentat na carja Aleksandra II. (1881). Po tem dogodku zanimanje za skrajne radikalne struje naglo upade, avtor pa opiše še sočasno politično situacijo v državi in obete za izboljšanje socialnega položaja nižjih slojev ruskega prebivalstva.

Najbolj celovit pregled ruske književnosti v 19. stoletju je bil v letih 1901 in 1902 objavljen v *Ljubljanskem zvonu*. Dve razpravi, ki ju je prevedel Anton Aškerc, je posebej za *Ljubljanski zvon* spisal A. L. Volinski (1861/1863-1926), ruski kritik in eden izmed idejnih utemeljiteljev ruskega modernizma. Prvi esej *Ruska poezija* je izšel v 8. in 9. številki 21. letnika *Ljubljanskega zvona*. Avtor najprej govori o Puškinu in o mačehovskem odnosu literarne kritike do njegovega ustvarjanja, saj je bila prava vrednost njegovega literarnega opusa prepoznana šele leta 1880, po govoru Dostojevskega ob odkritju pesnikovega spomenika v Moskvi. Volinski nato povzema značilnosti Puškinove poezije, ki je harmonična in odraža rusko narodno dušo ter izpostavi avtorje, ki nadaljujejo z ustvarjanjem v slogu njegove lirike (Baratinski in Tjutčev, kasneje Fet, Majkov in Polonski ter mlajši pesniki Apuhtin, Goleniščev-Kutuzov, Slučevski in Andrejev) in predstavljajo glavno (»puškinsko«) strujo v razvoju sodobne ruske literature. V drugem delu eseja avtor predstavi drugo smer ruske poezije, katere začetnik je bil Lermontov. Njegova poezija naj bi bila predhodnica liberalnega in tendenčnega pesništva, ki mu je pripadal tudi Kolcov s svojimi narodnimi motivi. Iz teh spodbud se je izoblikovala poetika Nekrasova, vodilnega pesnika in publicista svoje dobe. V tretjem delu avtor govori o mladi ruski poeziji, katere predstavniki so Minski, Merežkovski, njegova žena Zinaida Gippius in Balmont, ki ustvarjajo dekadentsko poezijo, izhajajo pa iz ustvarjanja Puškina, Baratinskega in Tjutčeva. V četrtem delu eseja avtor predstavi fantastično poezijo Fofanova, idealizem Ljdova, erotično pesnjenje Lohvicke ter skupino moskovskih simbolistov, ki ji pripadajo Balmont, Sologub in najmlajši med njimi, Aleksander Dobroljubov. Volinski v razpravi našteva pomembnejše avtorje, ki so sestavljali

reprezentativni kanon ruske poezije v 19. stoletju. Ob primerjavi z naborom avtorjev, objavljenih v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne, postane jasno, da so jih tudi v slovenski literarni kritiki prepoznali kot najpomembnejše predstavnike ruske literature v obravnavanem obdobju in da so bili slovenski bralci dobro seznanjeni z rusko poezijo v 19. stoletju, medtem ko novejši avtorji, ki se še niso uvrstili v literarni kanon, niso bili prevajani, čeprav so bili v domovini že uveljavljeni.

Drugi esej z naslovom *Ruski novelisti*, ki je izhajal v 22. letniku (št. 1, 2, 3, 4) *Ljubljanskega zvona*, Volinski začne s Tolstojem, ki ga označi za »normalnega Rusa«, z njegovimi filozofskimi načeli in najpomembnejšimi deli. Dotakne se tudi »tolstojanstva« in njegovih privržencev. V drugem delu eseja se osredotoči na »norca in fanatika« v ruski literaturi Dostojevskega, v tretjem delu pa predstavi Čehova, ki nadaljuje s Tolstojevo tradicijo in ga Volinski označi za »največji talent moderne ruske beletristike«, opiše pripovedništvo Korolenka ter pisateljico Mikuličevo. V četrtem delu postavi na mejo med staro in novo literaturo pripovednika Garšina, nato pa govori o mladem pisatelju Maksimu Gorkem. V nadaljevanju izpostavi novo literarno smer – dekadenco – ter njene glavne predstavnike: Minskega, Merežkovskega, Z. Gippius in Sologuba. V petem delu avtor govori o literatih, ki ne pripadajo nobeni umetnostni smeri, kot so Jasinski, Nemirovič-Dančenko in Gnedič. Nato avtor našteje še kopico avtorjev, ki se skušajo uveljaviti v ruskem literarnem prostoru, esej pa zaključi z odstavkom o ruskih pisateljicah, med katerimi omeni tudi M. A. Vilinsko (Marko Vovčak), ki je napisala povest *Nesrečnica* (*Невольница*, 1861), objavljeno leta 1877 v *Besedniku*. V časopisu *Slovenka* je leta 1897 izšel prevod pripovedi *Oblečeni kip* (*Одемая статуя*) V. Nemirovič-Dančenka.

O ruski liriki je pisal tudi Vladimir Levstik (Vladimir Mihajlovič). V 1. številki 17. letnika (1904) *Dom in svet* je bila objavljena njegova »književna studija« *Iz novejše ruske lirike*, v kateri pesništvo 2. polovice 19. stoletja razdeli v dve skupini, in sicer na »pesnike naroda in tendenčne lirike« ter zastopnike »zgolj umetniškega pesništva«, pri čemer predstavi načine ustvarjanja, ki so za vsako od teh dveh skupin značilni. V prvo skupino uvršča Nekrasova ter pesnike, ki mu vsebinsko sledijo. Takšni so Nikitin, Surikov, Družin ter Pleščejev, Žemčužnikov in ukrajinski pisatelj Ševčenko. Drugi skupini pripadajo Polonski, A. Tolstoj, Majkov, Mej, Fet, Tjutčev in Ščerbin. Za osemdeseta leta in pesnike, ki so ustvarjali v tem

obdobju (Nadson, Frug, Merežkovski in Minski), so značilni nenehno iskanje, dvomi ter duševna in moralna pobitost. Med najnovejšimi pesniki avtor izpostavi Andrejeva, Fofanova in Balmonta. Iz poezije K. M. Fofanova (1862-1911) je leta 1900 v *Slovenki* izšla njegova pesem *V pomladno noč* (*Весенняя ночь*, 1900).

Večina prispevkov se nanaša na same avtorje in njihova dela. Leta 1883 je Karel Štrekelj v *Ljubljanskem zvonu* (št. 9, 10, 11, 12) pod naslovom *Novejši pisatelji ruski* razpravljal o življenju in literarnem ustvarjanju Nikolaja Aleksejeviča Nekrasova (1821-1878). Štrekelj predstavi njegov življenjepis, podrobneje literarni krog, v katerem se je gibal (Turgenjev, Gončarov, Grigorovič, Dostojevski, Ogarjev, Majkov, Hercen, Panajev, Belinski) in vlogo literarnih časopisov pri uveljavljanju mladih književnikov. Nato opiše razvoj satire v ruski književnosti in podrobneje satiro v ustvarjanju Nekrasova. Na koncu predstavi še njegovo idilično pesništvo in najboljša dela. Nekateri lirski teksti Nekrasova so bili v izvirniku objavljeni v reviji *Slovanski svet* (*Нива, Весна, Несжатая полоса, Слёзы матери*).

V naslednjem letniku *Ljubljanskega zvona* (1884) pod naslovom *Novejši pisatelji ruski* Karel Štrekelj objavi obširno razpravo o I. S. Turgenjevu (1818-1883), v njej najprej predstavi socialno-politične okoliščine v 1. polovici 19. stoletja, nato poda pisateljev življenjepis in oriše vpliv Belinskega na njegovo ustvarjanje. Natančno predstavi in s primeri podkrepi njegov način opisovanja narave in izgradnje junakov, povzame vsebino nekaterih črtic iz zbirke *Lovčevi zapiski* (1847-1851), med drugimi povest *Pevca* (*Певцы*), ki je v slovenskem prevodu (*Popevača*) izšla leta 1873 v *Besedniku*. Avtor se dotakne tudi dramskega ustvarjanja Turgenjeva, nato pa obravnava njegova dela in samo ustvarjanje po februarški revoluciji (1848) – tudi fantazijsko pripoved *Pesen zmagonosne ljubezni* (*Песнь торжествующей любви*, 1881), ki je bila leta 1882 objavljena v *Kresu*, ter zbirko *Pesmi v prozi* (*Senilia*, 1878-1882), ki so v slovenskem prevodu izhajale v različnih literarnih časopisih. O Turgenjevu je pisal tudi France Štifter (F. M. Štifter) leta 1877 v *Zori*, v člankih z naslovom *Pisma o ruskej literaturi*. V prvem pismu piše o življenju Turgenjeva in predstavi realistično literaturo v 50. letih. V drugem pismu predstavi fantastično povest *Sen*, ki jo je Turgenjev napisal 10 let po izidu zadnjega romana *Dim*. V četrtem pismu avtor podaja podrobno obnovo njegovega najnovejšega romana *Nov*, v petem pa povzame še kritiške odzive nanj. O Turgenjevu in njegovi povesti *Klara Milič* je v *Ljubljanskem zvonu* pisal Aleksander Hudavernik. Delo je

izšlo istega leta kot sestavek (1883), v njem pa avtor le podrobno obnavlja vsebino povesti. Prav tako je bil krajši prispevek o Turgenjevem življenju objavljen leta 1884 v 10. številki časopisa *Slovan*, napisal pa ga je R. Bežek. V obravnavanem obdobju je bilo v slovenskih literarnih časopisih objavljenih 19 literarnih del Turgenjeva, med njimi 14 pesmi v prozi iz zbirke *Senilia*, črtice *Sestanek* (*Свидание*), *Lhov* (*Льгов*) in *Pevca* (*Певцы*) iz zbirke *Lovčevi zapiski*, novela *Ura* (*Часы*, 1876) in pripoved *Pesem zmagovite ljubezni* (*Песнь торжествующей любви*, 1881). Turgenjev je s svojimi deli močno vplival na razvoj realizma v slovenski literaturi. O tej temi je v monografiji *Turgenjev in slovenski realizem* (1983) podrobno razpravljala Štefan Barbarič, ki predstavi tudi vse prevode (časopisne in knjižne izdaje) ter literarne razprave o Turgenjevu med letoma 1869 in 1895.

Poleg Turgenjeva je bil v obravnavanem obdobju velike pozornosti deležen tudi L. N. Tolstoj (1828-1910). Prvi članek o njegovem življenju, delu in literarnem ustvarjanju je bil objavljen leta 1887 v 22. številki časopisa *Slovan*, napisal ga je Davorin Hostnik (Krutorogov). V *Domu in svetu* je obširen članek o Tolstoju leta 1896 objavil Ivan Prijatelj. V prvem delu podaja izčrpen življenjepis pisatelja, v drugem pa razloži njegove umetniške, filozofske in verske nazore, značilnosti pisanja ter predstavi najpomembnejša dela, med njimi tudi njegovi krajši pripovedni deli, ki sta v *Slovanskem svetu* izšli leta 1893, *Ali je človeku mnogo zemlje potreba* (*Много ли человеку земли нужно*, 1886) in *Zakaj so ljudje živi* (*Чем люди живы*, 1881). Leta 1898 je bila v 1. številki časopisa *Slovanski svet* objavljena kratka razprava Božidarja Tvorcova o Tolstojevi definiciji umetnosti. Ta je po njegovem mnenju eden izmed pogojev človekovega življenja in posledično sredstvo za komunikacijo. Njen namen je, da vzbuja občutja: umetnost je človeška dejavnost, s katero umetnik zavestno, z znanimi označevalci, predaja drugim čustva. Istega leta je članek o njegovem življenju in delu izšel v *Slovenki*.

V *Slovenki* je Ivan Prijatelj leta 1900 objavil zanimivo razpravo z naslovom *Tip slovanskega skitalca v ruski poeziji; Iz uvoda k študiji o Tolstem*. Razprava govori o tipu junaka, ki v svoji notranjosti čuti razdor, razdvojeno slovansko dušo, vendar svoje narodnosti ne zna več iskati v sebi. Gre za »historični tip slovanskega skitalca« (klatež, potepuh; večni iskalec), ki se v ruski literaturi prvič pojavi v poeziji Puškina (Aleko, Jevgenij Onjegin), nato pri Lermontovu (Pečorin), Tolstoju (Olenin, Nehljudov) in drugih. Prijatelj pokaže, kako se s »skitalstvom« spopadajo ruski umetniki sami (Puškin, Gogolj, Dostojevski) in se nazadnje ustavi pri

Tolstoju, v katerem se najjasneje kaže dušno »skitalstvo« ruske inteligence, ki jo je tuja kultura oddaljila od lastnega naroda. O Tolstoju je Ivan Prijatelj istega leta pisal tudi v *Ljubljanskem zvonu*, kjer je objavil razpravo z naslovom *Tolstoj in njegov roman »Vstajenje«*, v kateri nadaljuje in razdela misel o »dušnem skitalstvu« Tolstoja. Zadnjo razpravo o Tolstoju z naslovom *Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstega* je v 6. letniku časopisa *Naši zapiski* objavil dr. H. Tuma. Avtor razlaga Tolstojev filozofski nazor, njegov razumevanje vojne, šolstva, religije. Na koncu njegove ideje aplicira na program socialističnega delavskega gibanja, ki se bori za izboljšanje in izenačenje človeške družbe. V slovenskih literarnih časopisih je do 1. svetovne vojne izšlo 10 Tolstojevih literarnih del. Štirje kratki teksti *Kamen*, *Ribiči*, *Sreča* ter *Volk in pes* so izšli v zbirki štirih čitank za otroke (*Русские книги для чтения*, 1876-1879), v slovenskem prevodu pa so bili objavljeni v *Domačem prijatelju*. Ostali prevodi, povesti z moralno-didaktično vsebino, so izšli v *Slovanskem svetu*. Povest *Kako je hudiček odkupil krajec kruha* (*Как чертенок краюшку выкупал*, 1886) je bila objavljena leta 1893 v *Slovanskem svetu* in leta 1911 z naslovom *Kdo je prvi žganje pekel* v časopisu *Domači prijatelj*.

Leta 1889 je v 11. številki *Slovanskega sveta* izšel zapis o smrti velikega ruskega pisatelja in domoljuba *Mihail Evgrafovič Saltikov (N. Ščedrin)*. Sestavek govori o njegovem življenju in delu ter nasprotnikih, ki jih je imel avtor zaradi svoje ostre družbene satire.

3.2.2.3 Na prehodu iz 19. v 20. stoletje

O razvoju ruskega modernega slovstva govori razprava z naslovom *Ruska moderna*, ki je izšla v 12. številki 1. letnika (1902/1903) časopisa *Slovan: mesečnik za književnost, umetnost in prosveto*. Razprava se začne z opazko, da je ruska književnost postala zelo prepoznavna in priljubljena v svetovnem merilu po zaslugi pripovedništva. Maksim Gorki je ustanovil rusko »moderno« in okrog sebe zbral mlade literate, ki so pripadniki nižjih družbenih slojev. Poleg Gorkega avtor prispevka izpostavi še Leonida Andrejeva, ki je mojster psihološke analize in eden izmed najbolj nadarjenih novelistov najmlajše generacije. V literarni krog Gorkega spadajo še Stepan Petrov – Skitalec, Čirikov, Telešev in Ivan Bunin, ki skupaj z Gorkim in Andrejevom tvorijo rusko moderno.

Razpravo z zelo podobno vsebino je v časopisu *Slovan* leta 1905 pod naslovom *Moskovska moderna* objavila Minka Govekar (Milena Dobova), ki navaja, da je rusko moderno slovstvo nastalo kot odraz družbenih razmer ter kot opozicija klasicistični in romantični literaturi. Predstavlja izraz boja za enakopravnost vseh slojev v človeški družbi, za politično svobodo in kulturni napredek. Pisatelji, ki spadajo v krog »moskovske moderne«, so Maksim Peškov – Gorki, Leonid Andrejev, Stjepan Petrov Perov – Skitalec, Ivan Bunin, Čirikov idr. Avtorica na kratko predstavi njihovo življenje in glavne značilnosti literarnega ustvarjanja, ki temelji na poglobljanju v pristno rusko življenje, zanimanju za sočasne družbene boje ter mišljenju in čustvovanju ruskega naroda.

O Gorkem je v 3. in 4. številki 6. letnika (1902) časopisa *Slovenka* pisal Evgenij Mart. V članku najprej predstavi njegov pomen za sočasno rusko in svetovno književnost, nato poda kratek življenjepis in analizo njegovega ustvarjanja. Zelo podrobno obravnava glavne junake (»bosjaki«) v pripovedih Gorkega in njegov odnos do svojih protagonistov. Članek o Maksimu Gorkem (A. M. Peškov) je leta 1901 v *Ljubljanskem zvonu* objavil Ivan Prijatelj. Gre za prevod avtobiografije, ki jo je Gorki leta 1899 objavil v literarni reviji *Življenje* (*Жизнь*). Prijatelj podaja prevod in svoje komentarje k posameznim odstavkom, prispevek pa govori o otroštvu in mladosti Maksima Gorkega, ko je potoval po Rusiji, opravljal različna dela in prebival med najnižjimi plastmi ruskega prebivalstva (»bosjaki«). Pod avtobiografsko črtico je objavljen prevod njegove pripovedi *Šestindvajset in ena*, ki je bila napisana leta 1899 in velja za eno izmed najboljših avtorjevih literarnih del. V *Domačem prijatelju* je leta 1914 izšel prevod črtice *Povest o ljudeh*. Besedilo je Gorki napisal v obdobju, ko je zaradi bolezni bival v Italiji, vključen pa je v zbirko *Pravljice o Italiji* (*Сказки об Италии*, 1911-1913).

Adolf Ivančič je v 27. letniku (1914) časopisa *Dom in svet* objavil razpravo o drugem pomembnem predstavniku ruske moderne Leonidu Andrejevu. Razpravo začne z opisom dveh različnih literarnih smeri v ruski literaturi, katerih nosilca sta Tolstoj in Dostojevski. Avtor ugotavlja, da v ruski književnosti prevladuje vpliv Dostojevskega, kar pripisuje sočasnim socialnim, kulturnim in političnim razmeram. Najprej opiše literarno delovanje Čehova in Gorkega, nato pa se osredotoči na Andrejeva, ki je prvi zahteval popoln preporod tako ruske literature kot tudi družbenih razmer. Podan je njegov življenjepis, opisan svetovni nazor in njegova filozofija, razvoj literarnega ustvarjanja in njegova najpomembnejša dela.

Eden pomembnejših ustvarjalcev s konca 19. stoletja je tudi A. P. Čehov. V reviji *Ljubljanski zvon* je bil leta 1901 objavljen prispevek z naslovom *A. P. Čehov; K njegovim črticam Momenti*, pripisal Ivan Prijatelj. Članek se začne s Čehovim opisom kipa Hermesa, nato pa avtor nadaljuje z orisom glavnih značilnosti njegovega literarnega ustvarjanja, nazadnje predstavi zbirko *Momenti; Iz spisov A. P. Čehova*, ki jo je avtor članka, Prijatelj, prevedel in izdal istega leta. Hkrati s člankom je izšel tudi njegov prevod novele *Dama s psičkom*. Istega leta je Fran Govekar (F. Ks. G.) za časopis *Dom in svet* napisal literarnokritično črtico *Anton Čehov*. V njej najprej predstavi avtorjev umetnostni nazor – ustvarjanje v duhu naturalizma in realizma ter vpliv modernih tendenc na njegovo leposlovje. Nato piše o zbirki *Momenti*, v kateri je izšlo 11 krajših pripovednih del in drama *Utva*, izredno pozitivno oceni prevod in nato podrobneje predstavi nekaj del iz zbirke (*Deca, Mož, Sanje, Črni menih, Slučaj iz zdravniške prakse, Utva*). Predstavi tudi vsebino uvoda k zbirki, ki ga je napisal Ivan Prijatelj. O Čehovu je Ivan Prijatelj zopet pisal leta 1904 v *Ljubljanskem zvonu* v prispevku *Pismo iz Moskve; »Češnjev vrt«, igra v štirih dejanjih; Spisal A. P. Čehov; Primera v »Umetniškem gledišču« dne 30. Januarja 1904*. V članku najprej govori o repertoarju gledališča MHAT, nato predstavi vsebino in idejni pomen drame *Češnjev vrt*. Članek *A. P. Čehov; Črtica iz ruske književnosti* je napisal Vladimir Levstik, objavljen je bil leta 1904 v *Domu in svetu*. V prispevku je podan avtorjev življenjepis, razvoj njegovega književnega ustvarjanja ter najpomembnejša dela. Levstik je prevedel tudi črtico Čehova *Strugar Petrov*, ki je bila prav tako objavljena v 2. številki 17. letnika. Kar se tiče njegove dramatike, so v slovenskih literarnih časopisih izšle tri enodejanke, dve šali v enem dejanju *Snubač* in *Medved* ter dramatična študija z naslovom *Labodji spev / Labodnica*.

O Ignaciju Nikolajeviču Potapenku (1856-1929) je v *Domu in svetu* pisal Fran Govekar, ki sicer meni, da ni najbolj nadarjen ruski avtor, vsebina njegovih del naj bi bila namreč plitva, slog pa površen, vendar je njegov literarni opus zelo obsežen in ga pogosto objavljajo v ruskih literarnih časopisih. Govekar predstavi njegovo ustvarjanje in najpomembnejša dela. V časopisu *Slovenka* so v prevodu izšle 3 njegove povesti, leta 1898 *Pravica do sreče (Право на счастье, 1896)* in leta 1899 *Brez boja* ter *Prepozno*.

Med pripovednimi deli, ki so nastala konec 19. in v začetku 20. stoletja, so v slovenskem prevodu izšla še besedila manj znanih ruskih pisateljev. Leta 1892 v *Slovanskem svetu* kratka

črtica N. Ja. Danilevskega (1822-1885) *Vojaki izmajilovskega polka* (Солдаты Измайловского полка), v Slovenki sta leta 1897 izšli povesti, *Prva sreča* (Первое счастье, 1896) M. V. Krestovske (1862-1910) in *Ideal* (Идеал, 1897) N. Luhmanove (1840-1907), leta 1898 pa *Sanje – oznanjevalke* O. N. Čjumine (1858-1909) in *Mstinski močeradi* (Мстинские трюны) A. N. Cjehanoviča (1862-1897).

Kljub temu, da se je konec 19. stoletja tudi v ruski literaturi začel uveljavljati nov literarni model – simbolizem, ko v ospredje zopet stopi pesniško ustvarjanje, pa prevodov literarnih del ali razprav o posameznih ustvarjalkah iz tega obdobja v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne ni.

SKLEP

Slovenski bralec je bil v obdobju pred 1. svetovno vojno o sočasni ruski literaturi dobro obveščen iz raznih literarnih sestavkov, ki so se objavljali v slovenski periodiki. Veliko zanimanje za rusko književnost je povezano z idejo panslavizma, ki je bila v takratnih družbeno-političnih razmerah zelo aktualna. Zavedanje o lastni narodnosti in dvig nacionalne zavesti v nevzdružnih socialnih razmerah Avstro-ogrske monarhije sta prispevala tudi k identifikaciji z drugimi slovanskimi narodi in k iskanju pozitivnih vzorov v razvoju in dosežkih ostalih slovanskih književnosti. Rusija kot največja slovanska država, ki je s svojo književnostjo vplivala tudi na literarni razvoj zahodnoevropskih narodov (o čemer pripoveduje npr. Ivan Prijatelj v članku *Ruski roman in moderna francoska umetnost*, ki je bil objavljen v Ljubljanskem zvonu leta 1900, letnik 20, 2. številka), je bila za slovenske ustvarjalce pomembna velesila, ki je načrtovala razvojno smer tudi slovenski moderni književnosti.

Kljub temu pa je marsikateri ruski sodobnik ostal spregledan v slovenskih literarnih krogih, kar je po mojem mnenju povezano s prepoznavnostjo avtorjev v drugih evropskih kulturnih središčih. S tega vidika je zanimivo dejstvo, da v slovenski periodiki ni bil objavljen noben samostojni članek o Dostojevskem, čigar dela so zbujala veliko zanimanje sodobnikov, medtem ko je bil Tolstoj precej priljubljena tema različnih literarnih razprav.

Predvsem pa so spregledani avtorji, ki so bili zaradi idej, ki so nasprotovale uradni ideologiji, hkrati pa niso služile opozicijskemu revolucionarnemu boju, povsem marginalizirani tudi v domačem literarnem prostoru. Razen zelo splošnih omemb nekaterih predstavnikov v teoretičnih pregledih moderne ruske poezije, slovenska periodika ni posebej zaznala pojava simbolizma v ruski literaturi, kljub temu da se je po letu 1900 tudi v slovenski literaturi uveljavila moderna z elementi nove romantike, dekadence in simbolizma. Na splošno je zanimanje za rusko literaturo po revoluciji leta 1905 v slovenskih literarnih časopisih povsem zamrlo. Na podlagi prevodov iz ruske literature ter literarnoteoretičnih in literarnozgodovinskih člankov o ruski literaturi, ki so bili objavljeni v slovenskih literarnih časopisih do 1. svetovne vojne, lahko sklepamo, da je bilo zanimanje za rusko književnost na

Slovenskem sicer veliko, vendar pa smo se podrobneje seznanili le z ruskim ljudskim slovstvom ter z literaturo, ki je nastajala v 1. polovici 19. stoletja. Iz tega obdobja je dostopnih največ prevodov v slovenščino, prav tako iz tega obdobja izhaja večina literarnih del, ki so bila v časopisih *Slovenski glasnik* in *Slovanski svet* objavljena v izvirniku. Od sodobnih književnikov smo se Slovenci podrobneje lahko seznanili le z Gorkim, Čehovom in Tolstojem ter v prevodu enega literarnega dela z nekaterimi manj pomembnimi avtorji in avtoricami. Kar se lirike tiče pa v slovenski periodiki do leta 1915 ni bil objavljen noben prevod sodobnih ruskih lirikov.

Za popolno analizo odnosov med rusko in slovensko književnostjo v obravnavanem obdobju bi bilo potrebno preučiti še sočasne knjižne izdaje, saj pregled periodičnega tiska ne more podati celotne slike prevedenih del iz ruske književnosti. Večina slovenskih časopisov je v obravnavanem obdobju dajala prednost domači, izvorni prozi in poeziji, kar je povezano s konstituiranjem narodne zavesti in razvojem literature, ki jo je bilo potrebno dvigniti na raven, primerljivo ostalim evropskim književnostim.

POVZETEK (PEŽIOME)

1 ВВЕДЕНИЕ

В дипломной работе под названием «*Словенские переводы русской литературы в словенских литературных журналах до Первой мировой войны (1850-1915)*» рассматривается период от издания первого словенского литературного журнала в 1850 году до начала Первой мировой войны (1915). В анализ вошло 17 литературных журналов, которые печатались на словенском языке, в них было опубликовано 157 переводов русских литературных произведений. Цель исследования - добиться четкого представления о периодизации русско-словенских литературных отношений во второй половине 19 и в начале 20 века, ведь влияние русской литературы было для словенского народа чрезвычайно важным не только с точки зрения стиля и формальных принципов, но и в контексте передачи и формирования ведущих исторических и политических идей того времени.

2 ОБЗОР ПЕРЕВОДОВ РОССИЙСКИХ ЛИТЕРАТУРНЫХ ТЕКСТОВ, ОПУБЛИКОВАННЫХ В СЛОВЕНСКИХ ПЕРИОДИЧЕСКИХ ИЗДАНИЯХ С 1850 ПО 1915 ГОД

В первой части дипломной работы в виде таблицы представлены все переводы русских литературных текстов. В ней указаны следующие данные: словенское название произведения, автор, название и дата издания подлинника, переводчик, дата публикации перевода, название публикуемого журнала и литературный жанр произведения. Следует общий анализ переводов в пересчете на место издания и число переводов в каждом журнале, год издания и жанровая принадлежность отдельных переводов. Установлено, что в журнале *Славянский мир* было опубликовано самое большое количество переводов (43), большинство переводов вышли в девяностые годы, самый распространенный литературный жанр переводов – лирика. Дальше проведён детальный анализ переводов в каждом отдельном журнале.

3 АНАЛИЗ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ И ИСТОРИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ О РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ, СВЯЗАННЫЙ С НАБОРОМ ПЕРЕВОДОВ ЛИТЕРАТУРНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ, И ИХ ЗНАЧЕНИЕ В СЛОВЕНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ РАССМАТРИВАЕМОГО ПЕРИОДА (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 19 И НАЧАЛО 20 ВЕКА)

В словенских литературных журналах до Первой мировой войны обсуждались практически все периоды развития русской литературы. Упомянуты как древнейшие памятники («*Повесть временных лет*», «*Слово о полку Игореве*»), народная литература (былины), так и просвещенный поэт Ломоносов и представитель классицизма Державин. В период на протяжении 18 и 19 века в словенских литературных журналах печатались произведения Крылова и Карамзина. Самое большое количество переводов и теоретических текстов относится к периоду романтизма в русской литературе. Произведения Пушкина и Лермонтова представляют одну треть от числа всех переводов. Неоднократно упоминается Хомяков и идеологическое движение славянофилов, которое пустило свой отпечаток также в словенской литературе и журналистике. Из числа представителей реалистической школы самое важное место в словенских периодических изданиях занимают Гоголь, Толстой и Тургенев, в то время как о Достоевском вообще не сообщается. В период конца 19 и начала 20 века самой большой популярностью у словенских читателей изучаемого периода пользуются Горький и Чехов. Очевиден тот факт, что в словенских периодических изданиях не отображается возникновение нового направления в русской литературе - символизма, хотя в тот же период и в словенской литературе возникла т. н. "модерна".

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Словенский читатель в период до Первой мировой войны был хорошо информирован о сопутствующей русской литературе, что стало очевидным с развитием настоящего тезиса. Большой интерес к русской литературе связан с идеей панславизма, актуальной в тогдашней социально-политической ситуации. Осознание собственной этнической принадлежности и повышение национального самосознания в сложном социальном положении в Австро-Венгерской империи способствовало развитию тенденции к идентификации с другими славянскими народами и поиску положительных моделей в

развитии и достижениях родственных славянских литератур. Россия как крупнейшая славянская страна сыграла важную роль в развитии словенской литературы. Для тщательного анализа отношений между российской и словенской литературой, необходимо было бы изучить также переводы русских текстов, которые были опубликованы в книжных изданиях. Обзор лишь периодических изданий не может дать полного представления о динамических взаимосвязях между двумя словесностями.

LITERATURA

Knjižni viri

Barbarič, Štefan. *Turgenjev in slovenski realizem*. Ljubljana: Slovenska matica, 1983.

Javornik, Miha. *Zlati vek ruske kulture. Poti ruske umetniške besede (1670 – 1840)*. Ljubljana, Študentska založba, 2008.

Kos, Janko. *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 2001. 87-113.

Legiša, Lino. *Zgodovina slovenskega slovstva. II*. Ljubljana: Slovenska matica, 1959.

Legiša, Lino. *Zgodovina slovenskega slovstva. III*. Ljubljana: Slovenska matica, 1961.

Legiša, Lino. *Zgodovina slovenskega slovstva. V*. Ljubljana: Slovenska matica, 1964.

Legiša, Lino. *Zgodovina slovenskega slovstva. VI*. Ljubljana: Slovenska matica, 1963.

Podlesnik, Blaž. *Kratki pregled ruske kulturne zgodovine*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2008.

Pogačnik, Jože. *Zgodovina slovenskega slovstva. III*. Ljubljana: Založba obzorja Maribor, 1969.

Pogačnik, Jože. *Zgodovina slovenskega slovstva. IV*. Ljubljana: Založba obzorja Maribor, 1970.

Pripoved o minulih letih / prevod Aljaž Glaser; [avtor spremne besede Simon Malmenvall]. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2015.

Štefan, Rozka in Vera Brnčič. *Pregled ruske književnosti*. Ljubljana: DZS, 1951.

Zadravec, Franc. *Zgodovina slovenskega slovstva. V*. Ljubljana: Založba obzorja Maribor, 1970.

Купреянова, Е. Н. *История русской литературы в четырех томах. Т. 2. От сентиментализма к романтизму и реализму*. Ленинград: Наука. Ленинградское отделение, 1981.

Лермонтов, М. Ю. *Избранные произведения в двух томах. Т. 1. Стихотворения. Поэмы*. Москва: Государственное издательство художественной литературы, 1963.

Лихачев, Д. С., Г. П. Макогоненко. *История русской литературы в четырех томах. Т. 1. Древнерусская литература. Литература XVIII века*. Ленинград: Наука. Ленинградское отделение, 1980.

Муратова, К. Д. *История русской литературы: в четырех томах. Т. 4. Литература конца XIX — начала XX века (1881—1917)*. Ленинград: Наука. Ленинградское отделение, 1983.

Прийма, Ф. Я., Н. И. Пруцков. *История русской литературы в четырех томах. Т. 3. Расцвет реализма*. Ленинград: Наука. Ленинградское отделение, 1982.

Elektronski viri

Aškerc, Anton. »Velikoruskija narodnyja pjesni.« *Ljubljanski zvon*, XVI/3 (1896), [178-183]. Dost. 9. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-A7TNZU1F/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattpeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=8>

Celestin, Fran. »N. V. Gogolj. (1810-1852).« *Slovan*, I/2, [10, 11]. Dost. 24. 8. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-K3C7RJAP/?query=%27rel%3dslovan%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Celestin, Fran. »N. V. Gogolj. (1810-1852).« *Slovan*, I/2, [18, 19]. Dost. 24. 8. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ESK3NN5Z/?query=%27rel%3dslovan%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Celestin, Fran. »N. V. Gogolj. (1810-1852).« *Slovan*, I/2, [27]. Dost. 24. 8. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-5U5505PM/?query=%27rel%3dslovan%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Celestin, Fran. »N. V. Gogolj. (1810-1852).« *Slovan*, I/2, [35-37]. Dost. 24. 8. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DX2OC2J4/?query=%27rel%3dslovan%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Celestin, Fran. »Ruske radikalne struje.« *Slovan*, IV/13 (1884), [197-199]. Dost. 16. 12. 2015. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1KYVECRI/?query=%27keywords%3dSLOVAN%27&pageSize=25&ftype=%C4%8Dasopisje&formattpeserial=newspaper&sortDir=ASC&sort=date&page=5>

Celestin, Fran. »Ruske radikalne struje.« *Slovan*, IV/14 (1884), [213-215]. Dost. 16. 12. 2015. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1N424NCK/?query=%27keywords%3dSLOVAN%27&pageSize=25&ftype=%C4%8Dasopisje&formattpeserial=newspaper&sortDir=ASC&sort=date&page=5>

Govekar, Minka. »Moskovska moderna.« *Slovan*, III/12 (1905), [368-373]. Dost. 24. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TLS67SM7/?query=%27rel%3dSLOVAN%40AND%40date%3d1905%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Lah, Ivan. »Tjutčev in Homjakov. K stoletnici dveh rusko-slovanskih pesnikov.« *Dom in svet*, XVII/5 (1904), [273-280]. Dost. 4. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-DHJVYSIV/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1904%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Lah, Ivan. »Tjutčev in Homjakov. K stoletnici dveh rusko-slovanskih pesnikov.« *Dom in svet*, XVII/6 (1904), [360-367]. Dost. 4. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-9HL05GBT/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1904%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Levstik, Vladimir. »A. P. Čehov.« *Dom in svet*, XVII/2 (1904), [103-106]. Dost. 4. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-YBVZRKSW/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1904%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Levstik, Vladimir. »Iz novejšje ruske lirike.« *Dom in svet*, XVII/1 (1904), [46-51]. Dost. 4. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-JRIWPYKY/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1904%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

M. V. »Ruska moderna.« *Slovan*, I/12 (1902/1903), [365-367]. Dost. 10. 4. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IYFJPEO9/?query=%27rel%3dslovan%40AND%40date%3d1903%27&pageSize=25>

»Nestor in nekdanje mesto Kijev.« *Glasnik slovenskega slovstva*, I/1 (1854), [20-27]. Dost. 21. 5. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VRNZJELU/?query=%27keywords%3dglasnik+slovenskega+slovstva%27&pageSize=25>

Preobraženskij, N. F. »Razvoj umevanja in perijodizacije ruske zgodovine.« *Ljubljanski zvon*, XXXV/5 (1915), [230-237]. Dost. 14. 6. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-SBC92G3G/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=17>

Preobraženskij, N. F. »Razvoj umevanja in perijodizacije ruske zgodovine.« *Ljubljanski zvon*, XXXV/6 (1915), [257-267]. Dost. 14. 6. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-LW8CZPEG/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&fformattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=17>

Preobraženskij, N. F. »Razvoj umevanja in perijodizacije ruske zgodovine.« *Ljubljanski zvon*, XXXV/7 (1915), [326-330]. Dost. 14. 6. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-RPGEKPJT/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=17>

Preobraženskij, N. F. »Razvoj umevanja in perijodizacije ruske zgodovine.« *Ljubljanski zvon*, XXXV/8 (1915), [362-373]. Dost. 14. 6. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-9F3J4LIO/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=17>

Prijatelj, Ivan. »A. P. Čehov.« *Ljubljanski zvon*, XXI/4 (1901), [259-263]. Dost. 16. 2. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CSFQEGEQ/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=10>

Prijatelj, Ivan. »Lev Nikolajevič Tolstoj.« *Dom in svet*, V/1 (1892), [1-6]. Dost. 2. 4. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-HRA5R2MY/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1892%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Prijatelj, Ivan. »Lev Nikolajevič Tolstoj.« *Dom in svet*, V/2 (1892), [49-54]. Dost. 2. 4. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ES5TUO7K/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1892%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Prijatelj, Ivan. »Lev Nikolajevič Tolstoj.« *Dom in svet*, V/3 (1892), [97-101]. Dost. 2. 4. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-AKBP2RRS/?query=%27rel%3ddom+in+svet%40AND%40date%3d1892%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Prijatelj, Ivan. »Maksim Gorkij.« *Ljubljanski zvon*, XXI/1 (1901), [38-40]. Dost. 16. 2. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PSTVNFFR/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=10>

Prijatelj, Ivan. »Pismo iz Moskve. "Črešnjev vrt", igra v štirih dejanjih. Spisal A. P. Čehov.« *Ljubljanski zvon*, XXIV/4 (1904), [231-236]. Dost. 21. 2. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IB1XG77Q/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=12>

Prijatelj, Ivan. »Pismo iz Moskve. K stoletnici Homjakova.« *Ljubljanski zvon*, XXIV/6, [331-334]. Dost. 21. 8. 2016.

<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-YOUMLTSY/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=12>

Prijatelj, Ivan. »Pismo iz Moskve. K stoletnici Homjakova.« *Ljubljanski zvon*, XXIV/7, [407-411]. Dost. 21. 8. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZZMQHR5T/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=12>

Prijatelj, Ivan. »Tip slovanskega skitalca v ruski poeziji.« *Slovenka*, IV/10 (1900), [228-232]. Dost. 24. 3. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MKSREITH/?query=%27rel%3dslovenka%40AND%40date%3d1900%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štifter, France. »Pisma o ruskeji literaturi. I.« *Zora*, 6 (15. 3. 1877), [98]. Dost. 23. 1. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-UOFW1IXI/?query=%27rel%3dZORA%40AND%40date%3d1877%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štifter, France. »Pisma o ruskeji literaturi. II.« *Zora*, 7 (1. 4. 1877), [111-112]. Dost. 23. 1. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-JLNVNQ34/?query=%27rel%3dzora%40AND%40date%3d1877%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štifter, France. »Pisma o ruskeji literaturi. IV.« *Zora*, 11 (1. 6. 1877), [177-180]. Dost. 23. 1. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-O0XFZRCT/?query=%27rel%3dZORA%40AND%40date%3d1877%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štifter, France. »Pisma o ruskeji literaturi. IV.« *Zora*, 12 (15. 6. 1877), [186-187]. Dost. 23. 1. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-AWBNS8C4/?query=%27rel%3dZORA%40AND%40date%3d1877%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štifter, France. »Pisma o ruskeji literaturi. V.« *Zora*, 13 (1. 7. 1877), [204-207]. Dost. 23. 1. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6YYR8QQ2/?query=%27rel%3dZORA%40AND%40date%3d1877%27&pageSize=25&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. I. Nikolaj Aleksejevič. Nekrasov.« *Ljubljanski zvon*, III/9 (1883), [586-593]. Dost. 2. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VCLPGPR9/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=2>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. I. Nikolaj Aleksejevič. Nekrasov.« *Ljubljanski zvon*, III/10 (1883), [655-659]. Dost. 2. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-7IPKWGCK/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1883%27&pageSize=25&formattypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. I. Nikolaj Aleksejevič. Nekrasov.« *Ljubljanski zvon*, III/11 (1883), [717-720]. Dost. 2. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ONNAQVBI/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1883%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. I. Nikolaj Aleksejevič. Nekrasov.« *Ljubljanski zvon*, III/12 (1883), [785-790]. Dost. 2. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CIWG7BZM/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1883%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/2 (1884), [106-110]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-V5EPZ64E/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=2>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/3 (1884), [174-179]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BERIBTCC/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/4 (1884), [237-241]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-TCJYNDNT/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/5 (1884), [297-304]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-ZLX1PZVR/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/6 (1884), [361-368]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-9YNXSPI1/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/9 (1884), [557-563]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MW60HZFT/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/11 (1884), [685-689]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PPF1WQSZ/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Štrekelj, Karel. »Novejši pisatelji ruski. II. Ivan Sergejevič Turgenjev.« *Ljubljanski zvon*, IV/12 (1884), [749-756]. Dost. 3. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1Q9I0ES2/?query=%27rel%3dljubljanski+zvon%40AND%40date%3d1884%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date>

Tuma, Henrik. »Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstoja.« *Naši zapiski*, VI/1 (1909), [7-10]. Dost. 1. 6. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-M9TFWNPV/?query=%27rel%3dna%c5%a1i+zapiski%40AND%40date%3d1909%27&pageSize=25>

Tuma, Henrik. »Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstoja.« *Naši zapiski*, VI/2 (1909), [31-34]. Dost. 1. 6. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CNDUQHXL/?query=%27rel%3dna%c5%a1i+zapiski%40AND%40date%3d1909%27&pageSize=25>

Tuma, Henrik. »Po osemdesetletnici Leva Nikolajeviča Tolstoja.« *Naši zapiski*, VI/3/4 (1909), [65-67]. Dost. 1. 6. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-KLZAPNTP/?query=%27rel%3dna%c5%a1i+zapiski%40AND%40date%3d1909%27&pageSize=25>

Tvorcov, Božidar. »O umetnosti.« *Slovanski svet*, XI/1 (1898), [10]. Dost. 11. 4. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-K3BEYLR/?query=%27keywords%3dslovanski+svet%27&pageSize=25&formatypeserial=newspaper&sortDir=ASC&sort=date&page=11>

Volynskij, Akil. »Ruska poezija.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXI/8 (1901), [543-549]. Dost. 16. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-BVVM1CVO/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=10>

Volynskij, Akil. »Ruska poezija.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXI/9 (1901), [619-626]. Dost. 16. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-KA0BYJXF/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=10>

Volynskij, Akil. »Ruski novelisti.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXII/1 (1902), [27-32]. Dost. 17. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6YOFRWZB/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=11>

Volynskij, Akil. »Ruski novelisti.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXII/2 (1902), [88-92]. Dost. 17. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VMITPQQX/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&formatypeserial=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=11>

Volynskij, Akil. »Ruski novelisti.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXII/3 (1902), [156-158]. Dost. 17. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-2UYY3CJW/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&format=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=11>

Volynskij, Akil. »Ruski novelisti.« Prev. A. Aškerc. *Ljubljanski zvon*, XXII/4 (1902), [232-236]. Dost. 17. 2. 2016. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-MHTONUAS/?query=%27keywords%3dLJUBLJANSKI+ZVON%27&pageSize=25&format=journal&sortDir=ASC&sort=date&page=11>